

KULTURMINNER I VEVELSTAD

Kulturminneplan

Vevelstad kommune

Det er med stolthet vi gir dere Vevelstad kommunes første kulturminneplan. Kulturminner kan ikke erstattes - dersom de går tapt er de borte for alltid. Det er derfor viktig at kommunen har kompetanse til å sikre kulturhistoriske verdier. Planen vil gi en oversikt, sikre kunnskap og være et redskap for prioritering av hvilke kulturminner som skal bevares for fremtiden.

Da smeltingen tiltok mot slutten av siste istid, lå store deler av kommunens areal under vann. Sakte, men sikkert hevet landet seg, og det vi i dag kjenner som Vevelstad vokste frem. Jordene, skogen og sjøen er selve grunnlaget for muligheter og utvikling i kommunen. Vi håper planen gir dere en innsikt i vår felles forhistorie og nyere historie - i tillegg til at den skaper engasjement slik at vi i fellesskap sikrer våre uerstattelige kulturminner. Kulturminnearbeidet vi utfører i dag gir kommende generasjoner av vevelstadværing lokal identitet, tilknytning og ikke minst stolthet over vår tusenårige lokalhistorie.

Denne førstegenerasjonsplanen, som er vedtatt av kommunestyret i desember 2017, omhandler kulturminner fra seks hovedkategorier. Ved rullering av planen vil nye kategorier bli tatt inn, og det er viktig å påpeke at kulturminner ikke er utelatt eller glemt selv om de ikke er beskrevet i denne første utgaven. Samtidig håper vi at engasjerte innbyggere fortsetter å komme med innspill, og at vi sammen klarer å ta vare på de mange kulturminnene og historiene som har formet samfunnet vårt og ikke må glemmes.

Vi takker Riksantikvaren hjertelig for den økonomiske støtten, NOK 100 000,- til prosjektet.

Vevelstad 13. desember 2017,
Ordfører Kari Anne Bøkestad Andreassen

Prosjektleder Torhild Haugann

Arbeidsgruppens øvrige medlemmer: John Arne Andersen, Turid Færøy, Beate Andorsen, Ken-Richard Hansen, Erik Solsem, og Torhild Lamo.

KOMMUNEDELPLAN FOR KULTURMINNER OG KULTURMILJØER I VEVELSTAD KOMMUNE 2017 - 2025

DEL 1

Kulturminner og kulturminnevern

Bakgrunn for planarbeidet 7

Organisering og medvirkning 7

Kulturminner i Vevelstad 7

Hvorfor en kulturminneplan? 7

Avgrensning av kulturminneplanen 8

Rammer for arbeidet - lovverk 9

Definisjoner og begreper 9

Rammer og målsettinger 10

KOMMUNEDELPLAN FOR KULTURMINNER OG KULTURMILJØER I VEVELSTAD KOMMUNE 2017 - 2025

DEL 2

Kulturminner i Vevelstad kommune

11

Maritim historie

12

Kart med maritime kulturminner

14

Varder

15

Fyrlykter

16

Fortøyningsbolter

17

Seilingsmerke

26

Brygger og støer

26

Samisk historie

32

Kart med samiske kulturminner

34

Kulturminner knyttet til samisk liv og virke

36

Kart over vår-, sommer-, høst- og vinterbeite

42

Kart over flytte- og trekklei

46

Kart over svømmelei og transport

48

Kart med anlegg

49

KOMMUNEDELPLAN FOR KULTURMINNER OG KULTURMILJØER I VEVELSTAD KOMMUNE 2017 - 2025

DEL 2

Kulturminner i Vevelstad kommune

Bergverk

50

Kart med kulturminner knyttet til bergverk

51

Staulan

52

Andalsfjellet

52

Svennvika

52

Andalsvågen

53

Høyholm

53

Forvik

53

Ferdselsveier

54

Kart med kulturminner knyttet til ferdsel

55

Bruer og veier

56

Bygninger og bygningsruiner

58

Kart med bygninger og bygningsruiner

59

Vevelstad kirke

60

Ulike bygninger og ruiner

61

Vevelstad Bygdetun

63

KOMMUNEDELPLAN FOR KULTURMINNER OG KULTURMILJØER I VEVELSTAD KOMMUNE 2017 - 2025

Diverse kulturminner

Steingjerder	65
Andre typer kulturminner	67

DEL 3

Oversikt SEFRAK-bygg og arkeologiske kulturminner

SEFRAK-registrerte bygg	68
Kart over SEFRAK-bygg	69
Liste med SEFRAK-bygg	70
Arkeologiske kulturminner	78
Kart over arkeologiske kulturminner	79
Lite utvalg av arkeologiske kulturminner	80
Liste med arkeologiske kulturminner	82

DEL 4

Handlingsplan for kulturminner

Konkrete tiltak for kommunens kulturminnearbeid	86

Litteraturliste	89

Bakgrunn for planarbeidet

Det gjeldende nasjonale målet for kulturminneforvaltningen er formulert som følger:

«Mangfoldet av kulturminne og kulturmiljø skal forvaltas og takast vare på som bruksressursar, og som grunnlag for kunnskap, oppleving og verdiskapning. Eit representativt utval av kulturminne og kulturmiljø skal takast vare på i eit langsiktig perspektiv.» (Prop 1 S 2009 – 2010)

Både Riksantikvaren og Nordland fylkeskommune oppfordrer kommunene til å utarbeide kulturminneplaner. Vevelstad kommune har per i dag ingen kulturminneplan. Følgende vedtak ble fattet i Vevelstad kommunestyre (Utv. saksnr. 64/2016): «Vevelstad kommune utarbeider ny kommunedelplan – Kulturminneplan Vevelstad. Kulturminneplanen sees i sammenheng med Kommuneplan for Vevelstad kommune, kommuneplanens arealdel. (...)».

Gjennom utarbeidelsen av ny kulturminneplan ønsker Vevelstad kommune å løfte kulturminnearbeidet opp på et høyere nivå. Målet med den nye planen er at den dekker hele kommunen, og at den er langsiktig. Videre skal handlingsplanen inneholde realistiske mål som gjennom utbredt samarbeid med samtlige av kommunens grender samt foreninger, gjennomføres i løpet av planens levetid.

Organisering og medvirkning

Planarbeidet er gjennomført av en arbeidsgruppe sammensatt av representanter fra Vevelstad kommune, Vevelstad Historielag, leder for Komité for kultur og fritid, nasjonalparkforvalter for Lomsdal-Visten nasjonalpark, og andre relevante personer samt innleid prosjektleder. For å sikre bred forankring har det blitt avholdt fem folkemøter forskjellige steder i kommunen. Prosjektleder har hatt ansvar for progresjon og forankring av arbeidet lokalt samt opp mot eksterne fagmiljøer. Planen ble endelig godkjent av kommunestyret desember 2017.

Kulturminner i Vevelstad

Vevelstad kommunes identitet er, i likhet med andre, knyttet til dets historie. Spredt utover hele kommunearealet finner vi kulturminner av ulike slag, både immaterielle og materielle. Sistnevnte kategori kan vevelstadværingene oppleve på Vevelstad Bygdetun hvor ti historiske bygninger, og en omfattende gjenstandssamling er tilgjengelig.

I Vevelstad er det kjent et større antall lokaliteter som ble brukt i steinbrukende tid, hovedsakelig i yngre steinalder. Det finnes her flere større sammenhengende boplassområder, men også mindre lokaliteter. Boplassområdet på Hesstun er et av de større kjente boplassområdene i sin type i Nord-Norge. Et antall funnsteder fra steinbrukende tid er også registrert i kommunen. Helleristningene i Vistnesdalen er godt kjent, og dateres til ca. 4000 f.Kr. Nord på Vågsodden er det registrert en stor gravrøys som muligens kan være fra bronsealder. Videre er Esøya helt unik i nasjonal sammenheng med runeinnskripsjoner som dateres til 1000-tallet samt utallige innskripsjoner fra båtfarende gjennom hundrevis av år. Kommunen har òg spor etter samisk bosetning og virke.

Maritime kulturminner utgjør en viktig del av kommunens historie. Eksempelvis de mange fortøyningsboltene forteller om tidligere bosetning og virke da sjøen var den viktigste ferdselsåren. Vi mener at kommunens tusenårige historie også kan ha betydning når den regionale og nasjonale historien skal fortelles.

Hvorfor en kulturminneplan?

Kulturminner kan ikke erstattes - dersom de går tapt er de borte for alltid. Det er derfor viktig at kommunen har kompetanse til å sikre kulturhistoriske verdier. Dette gjør en kulturminneplan viktig for kommunen som forvalter av vår felles kulturarv. Planen vil gi en oversikt, sikre kunnskap og være et redskap for prioritering av hvilke kulturminner som skal bevares for fremtiden.

Avgrensning av kulturminneplanen

Alle type spor etter menneskelig virke kan være kulturminner. Kulturminner fra forhistorisk tid og middelalder (eldre enn 1537) er automatisk fredet etter Kulturminneloven §§ 3 og 4. Gjennom dette vernet er disse kulturminnene ikke like sårbare med tanke på skade og ødeleggelse sammenlignet med «ikke-vernet» kulturminner. Det er bakgrunnen for at førstnevnte kategori ikke er fremhevet i kulturminneplanen. For øvrig, i et formidlingsperspektiv er lett tilgjengelig informasjon viktig, og det er derfor laget en oversikt som viser automatisk fredede kulturminner i kommunen. For å styrke kunnskapen om kommunens forhistorie er flere formidlingsprosjekt lagt inn i handlingsplanen.

I 1963 ble Vevelstad Historielag stiftet på privat initiativ, og arbeidet for etablering av et lokalmuseum i Vevelstad startet. Vevelstad Bygdetun består i dag av ti historiske bygninger, gjenstandssamling på godt over 3 000 objekter, en berg- og mineralsamling på om lag 400 prøver, og en fotografisamling på om lag 1 300 bilder. Vevelstad kommune og Vevelstad Historielag, som er eier av bygdetunet med dets gjenstander, ivaretar gjennom et regionalt museumssamarbeid ovennevnte kulturminner. Derfor er hverken løse kulturminner fra samlingen, ei heller bygningene, fremhevet i kulturminneplanen utover en bildepresentasjon. Kommunen legger til grunn at samarbeidspartner Helgeland Museum ivaretar gjenstander og bygninger på en forsvarlig måte. Det være seg bygningsvedlikehold og forsvarlig oppbevaring av foto- og gjenstandssamlingen.

SEFRAK er et landsdekkende register over eldre bygninger og andre kulturminner i Norge. Navnet er en forkortelse for SEKretariatet For Registrering Av faste Kulturminner, som var navnet på institusjonen som påbegynte arbeidet med registeret. I dag ligger ansvaret for registrering og vedlikehold av data hos Riksantikvaren.

På slutten av 1980-tallet ble en rekke bygninger registrert i Vevelstad kommune. Bygningene blir ikke i sin helhet fremhevet i kulturminneplanen med mindre det er en naturlig forbindelse mellom et bygg og planens utvalgte emnekategorier.

For at interesserte skal se bygningsmangfoldet er det laget en liste over samtlige SEFRAK-bygg i kommunen. Videre vil SEFRAK-bygningene tas inn i handlingsplanen for å sikre kunnskap, og god forvaltning både hos kommunen og eierne.

For at kulturminneplanen skal være et praktisk redskap i forvaltningen av vår felles kulturarv samt å ha høy formidlingsverdi er det viktig med en avgrensning for planen. Fremfor å si litt om alle kulturminner blir arbeidet i denne omgang, 1. generasjonsplanen, konsentrert om seks hovedkategorier.

Kulturminner knyttet til:

- Maritim historie
- Samisk historie
- Geologiske forekomster
- Gamle ferdselsveier
- Steingjerder
- Bygninger

Rammer for arbeidet - lovverk

Kulturminneloven

§1 Formål

Kulturminner og kulturmiljøer med deres egenart og variasjon skal vernes både som del av vår kulturarv og identitet og som ledd i en helhetlig miljø- og ressursforvaltning. Det er et nasjonalt ansvar å ivareta disse ressursene som vitenskapelig kildemateriale og som varig grunnlag for nålevende og fremtidige generasjoners opplevelse, selvforståelse, trivsel og virksomhet. Når det etter annen lov treffes vedtak som påvirker kulturminneressursene, skal det legges vekt på denne lovs formål.

Kulturloven

§1 Formål

Lova har til føremål å fastleggja offentlege styresmakters ansvar for å fremja og leggja til rette for eit breitt spekter av kulturverksemd, slik at alle kan få høve til å delta i kulturaktivitetar og oppleve eit mangfald av kulturuttrykk.

Herunder §2

Med kulturverksemd meiner ein i denne lova å

- b. verna om, fremja innsikt i og videreføra kulturarv
- d. utvikla kulturfagleg kunnskap og kompetanse

Definisjoner og begreper

Arkeologiske kulturminner: Omfatter alle kulturminner eldre enn reformasjonen (1537 e.Kr.). Disse er automatisk fredet etter kulturminneloven. Dette betyr at de er fredet uten at myndighetene trenger å vedta det for hvert enkelt kulturminne. I tillegg er kulturminner under vann eldre enn 100 år automatisk fredet.

Nyere tids kulturminner: Alle kulturminner som er yngre enn 1537, omtales som nyere tids kulturminner eller etterreformatoriske kulturminner. Stående byggverk fra perioden 1537-1649, kan erklæres automatisk fredet. Bygninger, anlegg og miljøer, yngre enn 1649, kan fredes gjennom enkeltvedtak etter kulturminneloven. De kan også defineres som bevaringsverdige etter plan- og bygningsloven.

Listeførte objekter: Gjelder alle kirker som er bygd mellom 1650 og 1850. Disse er underlagt et særlig vern og alle tiltak på kirken må godkjennes av Riksantikvaren. Når det gjelder listeførte kirkers omgivelser ble dette ansvaret delegert fra Riksantikvaren til fylkeskommunene fra 1. mai 2013. Det vil si at fylkeskommunene skal uttale seg i forhold til plansaker, samt veilede biskopen i saker som berører listeførte objekter.

Hensynssone for bygg/kulturminner som skal bevares (erstatte spesialområde bevaring i gammel plan- og bygningslov fra 1985): Kulturminner, anlegg og kulturmiljøer som er sikret eller skal sikres vern ved regulering etter plan- og bygningsloven (§11-8 bokstav c og §12-6). Kommunen har myndighet til denne type regulering.

Rammer og målsettinger

Den nasjonale rammen for kulturminnearbeidet er: «Kulturminner og kulturmiljøer representerer både miljømessige, kulturelle, sosiale og økonomiske verdier. De har betydning for enkeltmenneskenes identitet, trivsel og selvforståelse. De gir steder særpreg og egenart. De kan også være en ressurs for en god lokalsamfunns- og næringsutvikling. Disse perspektivene gjennomsyrr verdigrunnlaget og politikken i St.meld. nr. 16 (2004–2005) *Leve med kulturminner*, og ligger også til grunn for videreutviklingen av kulturminnepolitikken i denne meldingen. Målet med kulturminnepolitikken er derfor å forvalte de kulturhistoriske verdiene på lang sikt som et kulturelt og miljømessig ressursgrunnlag for morgendagens samfunn.».

Nordland fylkeskommunes overordnede styringsdokument, *Regional kulturstrategi for Nordland*, som skal følge opp fylkesplanen står det:

«Kulturminner og kulturmiljø representerer vår kollektive hukommelse. Kulturarven kan bidra med kunnskap, fortellinger og opplevelser som kan ha betydning for tilhørighet, selvforståelse, selvutvikling og trivsel for enkeltmennesker, grupper og næringsliv. Men kulturminner er ikke fornybare ressurser. Kulturminner må i større grad enn tidligere implementeres i en helhetlig tenkning i samfunnsutviklingen. Dette kan, som før, skje gjennom fylkesplaner og kommunale planer. Spesielt bør det fokuseres på kulturarven i sammenheng med verdiskaping og næringsutvikling. Gjennom bruk vil man også oppnå det beste vern av kulturminnene. Gjennom formidling økes forståelsen for ivaretagelsen av våre kulturminner som grunnlaget for vår identitet.».

Regionalt har fylkeskommunen utarbeidet *Kulturminner på Sør-Helgeland*, og prosjektets hovedmål er i

overensstemmelse med Kulturminneplan for Nordland 2002-2006: Skape oppslutning om verdiene kulturminner og kulturmiljøer har i dannelsen av fortellinger.

Kulturminner og arealforvaltning er også omtalt i *Regional planstrategi for Nordland 2016-2020. Del 1 kunnskapsgrunnlaget*:

«Norge har et nasjonalt resultatmål for verneverdige kulturminner og kulturmiljøer som i korthet går ut på å minske tapet av disse. I målsettingen er det krav om skjøtsel av et representativt utvalg av kulturminner og kulturminnemiljøer, samt å sikre en bedre representativitet i utvalget av varig vernede kulturminner og kulturminnemiljøer. Mangfoldet skal forvaltes og ivaretas som bruks- og kunnskapsressurser, og som grunnlag for opplevelser. Fylkeskommunen har et selvstendig ansvar for å følge opp den nasjonale politikken og for å ta vare på kulturminner og kulturminnemiljøer av nasjonal eller regional verdi.

Sametinget har delegert forvaltningsansvar for samiske kulturminner. Samiske kulturminner eldre enn 100 år er automatisk freda. I store deler av Nordland er det stort potensiale for funn av samiske kulturminner.

Bevisstheten om kulturminnene har økt hos andre planleggende myndigheter og virksomheter. Det er imidlertid fortsatt et stykke å gå for å få alle aktører bevisste om kulturminnene. Nordland fylkeskommune må fortsatt være aktiv som veileder.».

Vevelstad kommunes rammer og målsettinger er sammenfallende med det som er beskrevet ovenfor. For å sikre bevissthet og ansvarsfullhet hos politikere og i kommuneadministrasjon, arbeides det kontinuerlig med forvaltning av vår felles kulturarv. Kulturminneplanen som nå er utarbeidet er å betrakte som en 1. generasjonsplan. Rulleringer eller revidering av planen er derfor nødvendig. Det må da være rom for å legge til nye kulturminner, samt å fjerne kulturminner fra lista.

Del 2 – kulturminner i Vevelstad kommune

MARITIME KULTURMINNER

Maritime kulturminner

Maritime kulturminner som fortøyningsbolter, vrak, gjenstander på bunnen av havner, havneanlegg, sjømerker og lignende er en stor del av fortellingen om Vevelstads historie. I Vevelstads kulturminneplan er maritime kulturminner avgrenset til objekter på land.

Kulturminneloven har flere bestemmelser tilknyttet beskyttelse av kulturminner under vann. Mer enn 100 år gamle båter, skipsskrog, tilbehør, last og annet som har vært om bord, er automatisk vernet, i tillegg til automatisk fredete kulturminner eldre enn 1537. Slike kulturminner kan man finne både i ferskvann og vassdrag samt på og i sjøbunnen langs kysten.

Langs kysten og inne i fjordene finnes det gamle båtfester. Der det fra naturen side lå godt til rette for mindre seilfartøy å laste, losse, søke nødhavn eller vente på bør finner vi disse båtfestene. I dag er de fleste båtfestene ansett som kulturminner – kulturhistoriske spor etter ferdsel den gang sjøen var hovedferdselsåre. Langt tilbake i tid finner vi offentlig regulering for ferdsel på sjøen. Lover og forskrifter har skiftet i takt med teknologiske nyvinninger og øvrige endringer. I 1827 kom det for eksempel en lov «angaaende Havne- og Ringvæsenet» hvor det fremgår at det i første rekke var grunneier som skulle ordne med fortøyningsfeste etter anvisning fra styresmakten, og deretter skulle det utskrives offisielle festedokument. Det var ikke fri bruk av båtfestene, og grunneier fikk dermed en økonomisk gevinst. I 1827-loven er godtgjørelse for å benytte autoriserte fortøyningsfester omtalt. Med andre ord, det å få et båtfeste, en såkalt «herlighed», var et økonomisk aktivum knyttet til grunnen og grunneieren.

I 1832 ser vi at Ringvæsenet fikk grunnseddel til å sette ned fortøyningsbolt i Hamn. Siden ble flere bolter satt forskjellige steder i kommunen. Alle bolter var merket med et varslingsmerke med hvite og svarte ringer malt på berget. Dette for at de sjøfarende kunne se hvor de kunne finne fortøying og forhalingsplasser. Vevelstads prosjekt i Kulturminneåret 1997 var en omfattende registrering og fotografering av de forskjellige objekter. Deretter følgende preparering med avrustning, jernbehandling, og oppmaling av et antall bolter og varslingsmerker. I Hamnsundet ble hele 10 av de eldste boltene oppusset.

Et utvalg av maritime kulturminner:

1. Steinvarde med toppmerke, Vågsodden, Hamnøya
2. Harald-brygga, Hamnøya
3. Rester etter brygger, Hamn, Hamnøya
4. T-bolt med ring og hvitblink, Stor-Kjeskjæret
5. T-bolt, Liss-Kjeskjæret
6. T-bolt med hvitblink, Esøya
7. T-bolt med ring, tre stk., strekningen Hamn til Blesen, Hamnøya
8. Stø med lunner, Hammarvikja, Hamnøya
9. Stø med lunner, Liss-Steinvikja, Hamnøya
10. Mur etter brygge, Lendingen, Hamnøya
11. Stø, Vågsvågen, Hamnøya
12. T-bolt, Vågsodden, Hamnøya
13. Søyte, Vågsodden, Hamnøya
14. Naustklynge og støer, Ner-Høyholm
15. T-bolt, Husholmodden, Høyholm
16. Rester etter brygge, Husholmbukta, Høyholm
17. T-bolt, Bryggeberget, Høyholm
18. Mol oanlegg og ekspedisjonssted, «Nordsyen», Høyholm.
19. T-bolt, «Nordsyen», Høyholm
20. T-bolter med ring og hvitblink, to stk., Snertholmen, øst
21. T-bolt med ring, Snertholmen sørvest
22. Fyrlykt, Snertholmen
23. T-bolt med ring, Korsvik
24. Fortøyningsbolt, Forvik gård
25. Steinkai, Visthus
26. Seilingsmerke, Visthus
27. T-bolt, Bjørnvika, Visthus
28. T-bolt, Leirvikskjæret, Visthus
29. T-bolter, fire stk., Gidskå, Stokkasjøen
30. T-bolt, Gjøten, Stokkasjøen
31. T-bolt, Stokkasjøen
32. Fyrlykt og korsbolt, Aunholmen
33. Korsbolt, Aunholmen
34. Steinvarde med toppmerke, Stokkaskjæret
35. T-bolter, seks stk., Kilen
36. Stø med lunner, Langkilen
37. T-bolter, Kvalvågen
38. Fyrlykt, Visten
39. T-bolt, Vevelstad gård
40. T-bolter og søyle, Vågsvågen, Hamnøya
41. Steinvarde, Traløyskjæret
42. Storbåtnaust og støer, Lauknes

MARITIME KULTURMINNER

Vardene som er bygd opp på holmer og skjær, er ment som holdepunkt for den sjøfarende. Størrelsen, formen og fargen på disse sjømerkene gjør dem lett synlige. Mange av vardene er også plassert slik at konturen av disse sees mot himmelen. I tillegg er det på toppen av mange satt opp en stang med viser som peker mot den siden av varden som leia går. Vardene er enten bygd i naturstein eller helstøpt i betong.

Hvilket år vardene på Vågsodden (bildet over) og Stokkaskjæret (bildet under) ble oppført har vi ikke sikker informasjon om. Begge er for øvrig nevnt i «Fortegnelse over Mærker paa den norske Kyst 1878-92». Varden på Vågsodden står oppført i 1878-listen, og varden på Stokkaskjæret står oppført i 1880-listen. I tillegg til varden står Stokkaskjæret oppført med «s» – en forkortelse for «Sort Stage med nedadvendt Kost».

Foto Torhild Haugann

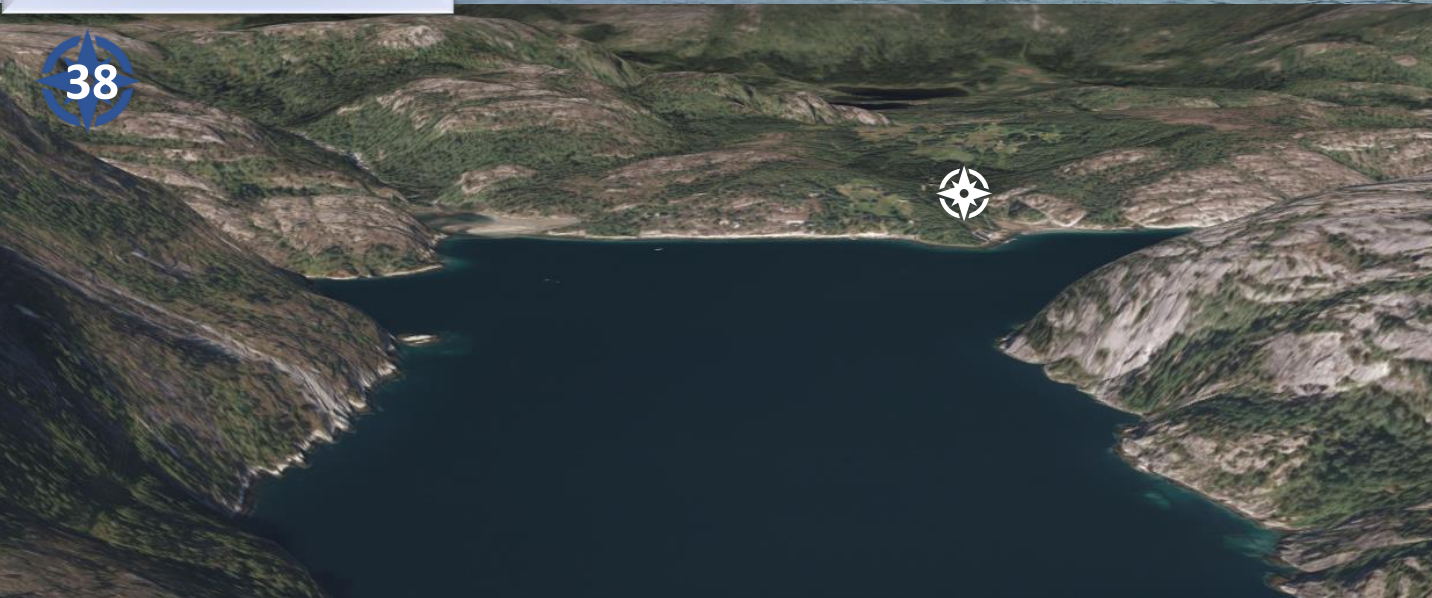

Aunholmen fyrlykt ble oppført i 1965. Eilif Kaspersen, Kilvågen var den første som hadde tilsyn med fyrlykten, og Fritz Konrad Pedersen overtok arbeidet i 1971-72 frem til fyrlykten ble automatisert. Foto Torhild Haugann

Snertholmen fyrlykt, opprettet i 1896, og omskjermet i 1953. I 1992 la Fyrvesenet strømkabel til holmen, og lyssektorene ble justert slik at den skulle få et skarpere lysskinn. Frem til 1960-tallet var lykten oljedrevet og måtte ha regelmessig tilsyn - dette ble ivarettatt av Forvik gård. Før etablering av fyrlykten på Snertholmen var det fyrlykke på Vevelstad gård, stående på verandaen, som ble opprettet i 1893 og nedlagt i 1896. Foto Torhild Haugann

Visten fyrlykt, oppført i 1965.

59
75-12-1932

200/32

H.D. 3797
1932

Grunnseddel.

(Fortøininger.)

J.Nº 1600 S.H.V. 4.
1932

Undertegnede eiere og brukere av nedenanførte eiendomme i

Teasemag

H.D. 0029
1933

tinglag vedtar herved likeoverfor Statens Havnevesen følgende forpliktelser, som blir bindende for enhver senere eier eller bruker og skal hvile på eiendommen som en stedsevarende heftelse:

1. Vi avgir uten betaling grunn til anbringelse av 4 fortøiningsbolter 1 søiler — kar eller andre festigheter i Teasemag havn, nemlig ved:
Kardhammeren 15 m. ist for eldre fort. balt. / fort. balt.
25 m. ist for fangende /
Larhammeren 30 m. ist for eldre fort. balt. / --
Bryggværbodden / --
Kalsviken / fort. søile

2. Vi tillater Statens Havnevesen på vår grunn å utføre de arbeider og ta de materialer av sten og sand, som finnes og er nødvendig for festighetenes anbringelse og vedlikehold.
3. Alle fartøier har rett til å benytte disse fortøininger uten at der i den anledning tilkommer oss noget vederlag. Fortøiningene må ikke fjernes eller flyttes uten Havnedirektørens tillatelse.
4. Dette dokument kan når som helst tinglyses for det Offentliges regning.

Teasemag den *13 juli* 19*32*.

Gårdsnavn	Gårds nr.	Bruks nr.	Fornavn og etternavn
<i>Taag</i>	<i>1</i>	<i>3</i>	<i>For Ole og Eivind Hansen</i>
<i>--</i>	<i>1</i>	<i>6-12-16</i>	<i>Hans Tøgersen m. p.p.</i>
<i>--</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>Bergard W. Våg</i>
<i>--</i>	<i>1</i>	<i>1 & 13</i>	<i>Fr. Morten Gundersen. f. Våg</i>
<i>--</i>	<i>1</i>	<i>14</i>	<i>Nedor O. Våg</i>
<i>--</i>	<i>1</i>	<i>5</i>	<i>Storvins Våg</i>
<i>--</i>	<i>1</i>		<i>for Jens og Christen</i>
			<i>Beckh Christen</i>

Til vitterlighet:

Olga Augard. Våg.
Marie Luribær

Tingfest ved tinglesningstinget for Brennøy sorenskriveri
den 15/decr 1932, innført i pantebok nr 10 - pag. 791
og ekstrahert i realregister for Revelstad herred pag. 1, 2, 3, 5, 6,
12, 13, 14 og 15. -
personabog pag. Der anmerkes:

Vest. Vang - Gjerdet, Gn: 1, Br. Nr. 2: N. Vang har ikke
tingfest fullmakt til at forplikte Bierne. -
Martin Gundersen. -

Vest. Vang, Gn: 1, Br. Nr. 3: Hans Tøgeveen har
ikke tingfest fullmakt til at forplikte
Bierne Ole og Einar Haurum.

Vest. Vang Gn: 1, Br. Nr. 5: Baba Gritummen har
ikke tingfest fullmakt til at forplikte
Bierne. Gustaf Gritummen. -

Vest. Vang - Lillegjerdet, Gn: 1, Br. Nr. 6: Kjerstad N.
Vang har ikke tingfest Gjæmmel. Gjæmmel-
inskrifter av Olavina Kjerstad.

Vest. Vang - Kjørveik, Gn: 1, Br. Nr. 12: Kjerstad N.
Vang har ikke tingfest Gjæmmel. Gjæmmel-
inskrifter av Martin Gundersen.

Vest. Vang - Lønning, Gn: 1, Br. Nr. 16: Samme
Anmerkning som ved Br. Nr. 6. -
Tinglesningen uten Dømming.

Gustav Kær.

Vågsvågen, Hamnøya: I følge
grunnseddelen ble det i 1932 inngått
avtale mellom Ringvesenet og
grunneiere vedrørende nedsettelse av
fire fortøyningsbolter, og én søyle. I
stedslisten står kun tre steder;
Nordhammeren, Sørhammeren og
Bryggenesodden. Søylen plassering er
muligens Koksteinen eller Kolsteinen.

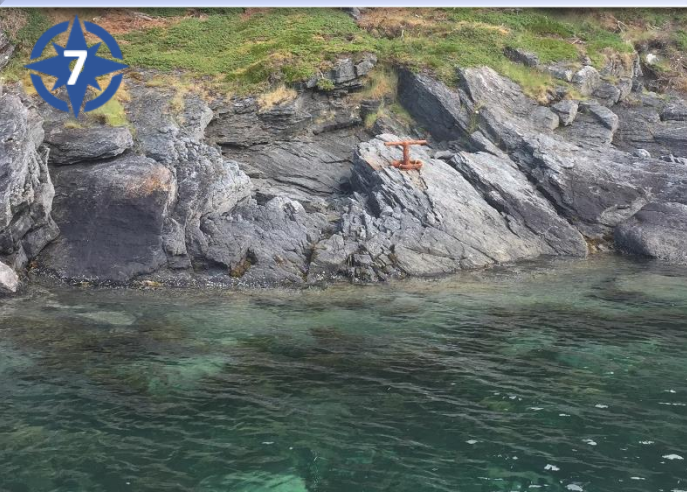

T-bolt med hvitblink, Liss-kjeskjæret.
Foto Torhild Haugann

T-bolt med ring, den midterste av tre bolter på
strekningen Hamn til Blesen. Foto Torhild Haugann

T-bolt med ring lengst sør på strekningen Hamn
til Blesen. Foto Torhild Haugann

T-bolt med hvitblink, Esøya mot Hamnsundet.
Foto Torhild Haugann

T-bolt med ring lengst nord på strekningen Hamn til
Blesen. Foto Torhild Haugann

T-bolt med hvitblink, Stor-Kjeskjær, sør.
Foto Torhild Haugann

T-bolt med ring og hvitblink, Stor-Kjeskjæret, Hamnsundet. Foto Torhild Haugann

I 1832 ser vi at Ringvesenet fikk grunnseddel til å sette ned fortøyningsbolt i Hamn. Siden ble flere bolter satt ned i Hamnsundet, hele 10 i alt. Alle fortøyningsbolter var merket med et varslingsmerke med hvite og svarte ringer malt på berget. Dette for at de sjøfarende kunne se hvor de kunne finne fortøyning og forhalingsplasser. Vevelstads prosjekt i Kulturminneåret 1997 var en omfattende registrering og fotografering av de forskjellige objekter. Deretter følgende preparering med avrustning, jernbehandling og oppmaling av et antall bolter og varslingsmerker.

file:///H:/Vevelstad%20kommune/Maritime%20kulturminner/Informasjon/Esøya_brosjyre_2014_nettsversjon_oppdateret.pdf

Oven- og nedenfor: Fire T-bolter oppført på Gidskåen. To på Gidskåholmen, én på Målarodden og én på berget nedenfor gården. På den ene bolten er «1932» innrisset. Foto Torhild Haugann

20

Snertholmen, nordøst. T-bolt med ring og hvitblink, antatt oppført 1885. Foto Torhild Haugann

20

Snertholmen, sørøst. T-bolt med ring og hvitblink, antatt oppført 1885. Foto Torhild

21

T-bolt med ring, Snertholmen sørvest, antatt oppført 1885. Foto Torhild Haugann

23

T-bolt med ring, oppført 1885. Korsvik. Avtale inngått Ringevæsenet og grunneier Eilert C. Nikolaisen. Foto Torhild Haugann

Bildet ovenfor viser Snertholmen. Ifølge *Fortegnelser over Mærker paa den norske Kyst 1878-92* skal det være «1 stang med to balloner» på den sørlige delen av Snertholmen, og «1 stang» på holmens nordlige del.

T-bolt, Gjøten. Foto Torhild Haugann

T-bolt, Bjørnvika, oppført 1926. Foto Torhild Haugann

T-bolt, Stokkasjøen.
Foto Torhild Haugann

T-bolt, Leirvikskjæret, oppført 1926.
Foto Torhild Haugann

Ifølge grunnseddelen ble det i 1926 inngått avtale mellom Ringvesenet og grunneier Eilert Pedersen vedrørende nedsettelse av to fortøyningsbolter på Vevelstad gård. Den ene fortøyningsbolten ble i følge dokumentet oppført på Naustodden (kalles i dag Lensmansodden), og den andre ca. 20 meter øst for Pedersen brygge. På bildet over vises den ene bolt, og den andre fortøyningsbolten antas å ligge under steinfylling ved Egersund Nets notbøteri eller rett innenfor byggets grunnmur.

Foto Torhild Haugann

Grunnseddel. Havnens
No. 100. 1926. 10. 10.

Utleveres til en eller flere personer som:

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1198. 1199. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1218. 1219. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1249. 1250. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1259. 1260. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1268. 1269. 1270. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1278. 1279. 1280. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1288. 1289. 1290. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1298. 1299. 1300. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1309. 1310. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1318. 1319. 1320. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1328. 1329. 1330. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1339. 1340. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1348. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1358. 1359. 1360. 1361. 1362. 1363. 1364. 1365. 1366. 1367. 1368. 1369. 1370. 1371. 1372. 1373. 1374. 1375. 1376. 1377. 1378. 1379. 1380. 1381. 1382. 1383. 1384. 1385. 1386. 1387. 1388. 1389. 1390. 1391. 1392. 1393. 1394. 1395. 1396. 1397. 1398. 1399. 1400. 1401. 1402. 1403. 1404. 1405. 1406. 1407. 1408. 1409. 1410. 1411. 1412. 1413. 1414. 1415. 1416. 1417. 1418. 1419. 1420. 1421. 1422. 1423. 1424. 1425. 1426. 1427. 1428. 1429. 1430. 1431. 1432. 1433. 1434. 1435. 1436. 1437. 1438. 1439. 1440. 1441. 1442. 1443. 1444. 1445. 1446. 1447. 1448. 1449. 1450. 1451. 1452. 1453. 1454. 1455. 1456. 1457. 1458. 1459. 1460. 1461. 1462. 1463. 1464. 1465. 1466. 1467. 1468. 1469. 1470. 1471. 1472. 1473. 1474. 1475. 1476. 1477. 1478. 1479. 1480. 1481. 1482. 1483. 1484. 1485. 1486. 1487. 1488. 1489. 1490. 1491. 1492. 1493. 1494. 1495. 1496. 1497. 1498. 1499. 1500. 1501. 1502. 1503. 1504. 1505. 1506. 1507. 1508. 1509. 1510. 1511. 1512. 1513. 1514. 1515. 1516. 1517. 1518. 1519. 1520. 1521. 1522. 1523. 1524. 1525. 1526. 1527. 1528. 1529. 1530. 1531. 1532. 1533. 1534. 1535. 1536. 1537. 1538. 1539. 1540. 1541. 1542. 1543. 1544. 1545. 1546. 1547. 1548. 1549. 1550. 1551. 1552. 1553. 1554. 1555. 1556. 1557. 1558. 1559. 1560. 1561. 1562. 1563. 1564. 1565. 1566. 1567. 1568. 1569. 1570. 1571. 1572. 1573. 1574. 1575. 1576. 1577. 1578. 1579. 1580. 1581. 1582. 1583. 1584. 1585. 1586. 1587. 1588. 1589. 1590. 1591. 1592. 1593. 1594. 1595. 1596. 1597. 1598. 1599. 1600. 1601. 1602. 1603. 1604. 1605. 1606. 1607. 1608. 1609. 1610. 1611. 1612. 1613. 1614. 1615. 1616. 1617. 1618. 1619. 1620. 1621. 1622. 1623. 1624. 1625. 1626. 1627. 1628. 1629. 1630. 1631. 1632. 1633. 1634. 1635. 1636. 1637. 1638. 1639. 1640. 1641. 1642. 1643. 1644. 1645. 1646. 1647. 1648. 1649. 1650. 1651. 1652. 1653. 1654. 1655. 1656. 1657. 1658. 1659. 1660. 1661. 1662. 1663. 1664. 1665. 1666. 1667. 1668. 1669. 1670. 1671. 1672. 1673. 1674. 1675. 1676. 1677. 1678. 1679. 1680. 1681. 1682. 1683. 1684. 1685. 1686. 1687. 1688. 1689. 1690. 1691. 1692. 1693. 1694. 1695. 1696. 1697. 1698. 1699. 1700. 1701. 1702. 1703. 1704. 1705. 1706. 1707. 1708. 1709. 1710. 1711. 1712. 1713. 1714. 1715. 1716. 1717. 1718. 1719. 1720. 1721. 1722. 1723. 1724. 1725. 1726. 1727. 1728. 1729. 1730. 1731. 1732. 1733. 1734. 1735. 1736. 1737. 1738. 1739. 1740. 1741. 1742. 1743. 1744. 1745. 1746. 1747. 1748. 1749. 1750. 1751. 1752. 1753. 1754. 1755. 1756. 1757. 1758. 1759. 1760. 1761. 1762. 1763. 1764. 1765. 1766. 1767. 1768. 1769. 1770. 1771. 1772. 1773. 1774. 1775. 1776. 1777. 1778. 1779. 1780. 1781. 1782. 1783. 1784. 1785. 1786. 1787. 1788. 1789. 1790. 1791. 1792. 1793. 1794. 1795. 1796. 1797. 1798. 1799. 1800. 1801. 1802. 1803. 1804. 1805. 1806. 1807. 1808. 1809. 1810. 1811. 1812. 1813. 1814. 1815. 1816. 1817. 1818. 1819. 1820. 1821. 1822. 1823. 1824. 1825. 1826. 1827. 1828. 1829. 1830. 1831. 1832. 1833. 1834. 1835. 1836. 1837. 1838. 1839. 1840. 1841. 1842. 1843. 1844. 1845. 1846. 1847. 1848. 1849. 1850. 1851. 1852. 1853. 1854. 1855. 1856. 1857. 1858. 1859. 1860. 1861. 1862. 1863. 1864. 1865. 1866. 1867. 1868. 1869. 1870. 1871. 1872. 1873. 1874. 1875. 1876. 1877. 1878. 1879. 1880. 1881. 1882. 1883. 1884. 1885. 1886. 1887. 1888. 1889. 1890. 1891. 1892. 1893. 1894. 1895. 1896. 1897. 1898. 1899. 1900. 1901. 1902. 1903. 1904. 1905. 1906. 1907. 1908. 1909. 1910. 1911. 1912. 1913. 1914. 1915. 1916. 1917. 1918. 1919. 1920. 1921. 1922. 1923. 1924. 1925. 1926. 1927. 1928. 1929. 1930. 1931. 1932. 1933. 1934. 1935. 1936. 1937. 1938. 1939. 1940. 1941. 1942. 1943. 1944. 1945. 1946. 1947. 1948. 1949. 1950. 1951. 1952. 1953. 1954. 1955. 1956. 1957. 1958. 1959. 1960. 1961. 1962. 1963. 1964. 1965. 1966. 1967. 1968. 1969. 1970. 1971. 1972. 1973. 1974. 1975. 1976. 1977. 1978. 1979. 1980. 1981. 1982. 1983. 1984. 1985. 1986. 1987. 1988. 1989. 1990. 1991. 1992. 1993. 1994. 1995. 1996. 1997. 1998. 1999. 2000. 2001. 2002. 2003. 2004. 2005. 2006. 2007. 2008. 2009. 2010. 2011. 2012. 2013. 2014. 2015. 2016. 2017. 2018. 2019. 2020. 2021. 2022. 2023. 2024. 2025. 2026. 2027. 2028. 2029. 2030. 2031. 2032. 2033. 2034. 2035. 2036. 2037. 2038. 2039. 2040. 2041. 2042. 2043. 2044. 2045. 2046. 2047. 2048. 2049. 2050. 2051. 2052. 2053. 2054. 2055. 2056. 2057. 2058. 2059. 2060. 2061. 2062. 2063. 2064. 2065. 2066. 2067. 2068. 2069. 2070. 2071. 2072. 2073. 2074. 2075. 2076. 2077. 2078. 2079. 2080. 2081. 2082. 2083. 2084. 2085. 2086. 2087. 2088. 2089. 2090. 2091. 2092. 2093. 2094. 2095. 2096. 2097. 2098. 2099. 2100. 2101. 2102. 2103. 21

35

T-bolt, Siriviknakken, Kilen, oppført 1927.
Foto Torhild Haugann

35

T-bolt, Valen, Kilen, oppført 1927.
Foto Torhild Haugann

35

35

T-bolter, to stykker langs vestre land, Kilen, oppført 1927. Foto Torhild Haugann

35

T-bolt, sørøstre odde, Kilholmen, Kilen, oppført 1927. Foto Torhild Haugann

35

T-bolt, Mariavika, Kilen, oppført 1927.
Foto Torhild Haugann

24

24

Over til høyre og venstre: Fortøyningsbolter, Forvik gård. Ifølge en grunnseddel utstedt 1926 ble det inngått avtale mellom grunneier H. Arntzen og Ringvesenet for oppføring av to fortøyningsbolter. Om boltene på bildene er de omtalte boltene i dokumentet er usikkert. Foto Torhild Haugann

12

13

Over: T-bolt og søyle, Vågsodden. «Jernsøyle, Voxholmfluen» står oppført i *Fortegnelser over Mærker Paa den norske Kyst 1872-92* i 1880. Om det er søylen på bildet er ikke verifisert. Foto Torhild Haugann

Til høyre: Ifølge grunnseddelen ble det i 1926 inngått avtale mellom Ringvesenet og grunneiere Johan Johansen og Jakob Jakobsen vedrørende nedsettelse av tre fortøyningsbolter i Indre Kvalvåg. Fortøyningsboltene ble oppført på Skjellneset, Husvikdalneset og Kvalvågstranden.

18/10-1926

1833

Grunnseddel. (Ringvesenet)

Br. S. J. No. 768 Pgl. *Vælskud*

Undertegnede eiere og brukere av nedenstående eiendomme i

tinglag vedtar herved likeoverfor Statens Havvesen følgende forpliktelse, som blir bindende for enhver senere eier eller bruker og skal hvile på eiendommen som en stedsevarende hettelse:

1. Vi avgir uten betaling grunn til anbringelse av fortøyningsbolter — *bolter* — kar eller andre festigheter i *Indre Kvalvåg* havn nemlig ved:

<i>Sjilneset</i>	1	<i>fab. bolt.</i>
<i>Kvalvågebanen</i>	1	---
<i>Husvikdalneset</i>	1	---

2. Vi tillater Statens Havvesen på vor grunn å utføre de arbeider og ta de materialer av sten og sand, som finnes og er nødvendig for festighetenes anbringelse og vedlikehold.

3. Alle fartøier som søker havnen skal ha rett til å benytte disse fortøininger som offentlige festigheter uten at der i den anledning tilkommer oss noget vederlag. Fortøiningene skal ikke kun fjernes eller flyttes uten Havnedirektørens tillatelse.

4. Dette dokument kan naarsomhelst tinglyses for det Offentliges regning.

Kvalvåg den *17 august* 1926

Gårdsnavn	Gårds nr.	Bruks nr.	Fornavn og etternavn
<i>Kvalvåg</i>	<i>26</i>	<i>7?</i>	<i>Johan Andersen</i>
<i>Musa</i>	<i>---</i>	<i>2</i>	<i>Jakob Jakobsen</i>

Til vitterlighet:

Inna Kvalvåg
Gjorine Jakobsen

x Høyre utskrift som forsvaret er ikke akseptert.

T-bolt, Husholmodden/Hansodden, Høyholm.
Foto Torhild Haugann

T-bolt, Bryggjeberget/Husholmbukta, Høyholm.
Foto Torhild Haugann

T-bolt,
«Nordsyen»,
ved Moloen,
Høyholm.
Foto Torhild
Haugann

33

Over/til høyre: Visthus, Vistenfjorden
Tidligere ble den store steinen som ligger
ytterst på Hamntindberget på Visthus malt hvit
og brukt som seilingsmerke. Steinen er lett å se
i landskapet både om man ferdes inn- og
utover i Vistenfjorden. Hvite flekker som
sjømerking er ikke noe nytt fenomen - de har
vært brukt i generasjoner langs hele kysten.
Foto Torhild Haugann

Naustklynge og støer, Ner-Høyholm.

Kart hentet fra: www.nordlandsatlas.no

<https://fylkesmannen.maps.arcgis.com/apps/webappviewer3d/index.html?id=5230aae56a964a24aab2a58a77310a81>

Stø med lunner, Langkilen. Foto Tove Iren Storjord

16

Til venstre: Husholmbukta, rester etter en brygge, muligens Høyholms største. Tilhørte Hans Martinsen, Moen. Bryggen ble tatt av storm og flo i perioden rundt tiårsskiftet 1960/70.

Under til venstre og høyre: Molo («Nordsyen»). «Allerede våren 1925 gikk Ole M. Kaspersen i gang med å rydde opp i fjæra, som var full av storstein. Steinene ble brukt til å anlegge en småbåtkai (molo) som også skulle tjene som vern mot sjøgang fra fjorden. Kaien ble ferdigbygd i 1926 og hadde da betongdekke og heisekran samt vareskur.». Kilde: Eyvind Solsem. Storkulingen og -floa først på 1970-tallet raserte det tidligere ekspedisjonsanlegget.

Foto Torhild Haugann

18

18

3

Rester etter brygger i Hamn, Hamnøya. Foto Torhild Haugann

2

Harald-brygga/Harald Henriksen-brygga, Hamnøya. Foto Torhild Haugann

10

Mur etter brygge, Lendingen, Hamnøya. Trevirket som vises på bildet er rester etter taket. Antatt oppført på begynnelsen av 1900-tallet. Foto Torhild Haugann

25

Kai, Visthus. Oppført av Ulbert Visthus, sent 1940-tallet/begynnelsen av 1950-tallet. Foto Torhild Haugann

8

Stø med lunner, Hammarvikja på Hamnøya. Rett ovenfor støa sees også tufter etter en annen bygning.
Foto Torhild Haugann

9

Stø med lunner, Liss-Steinvikja på Hamnøya. Foto Kjell Klausen

11

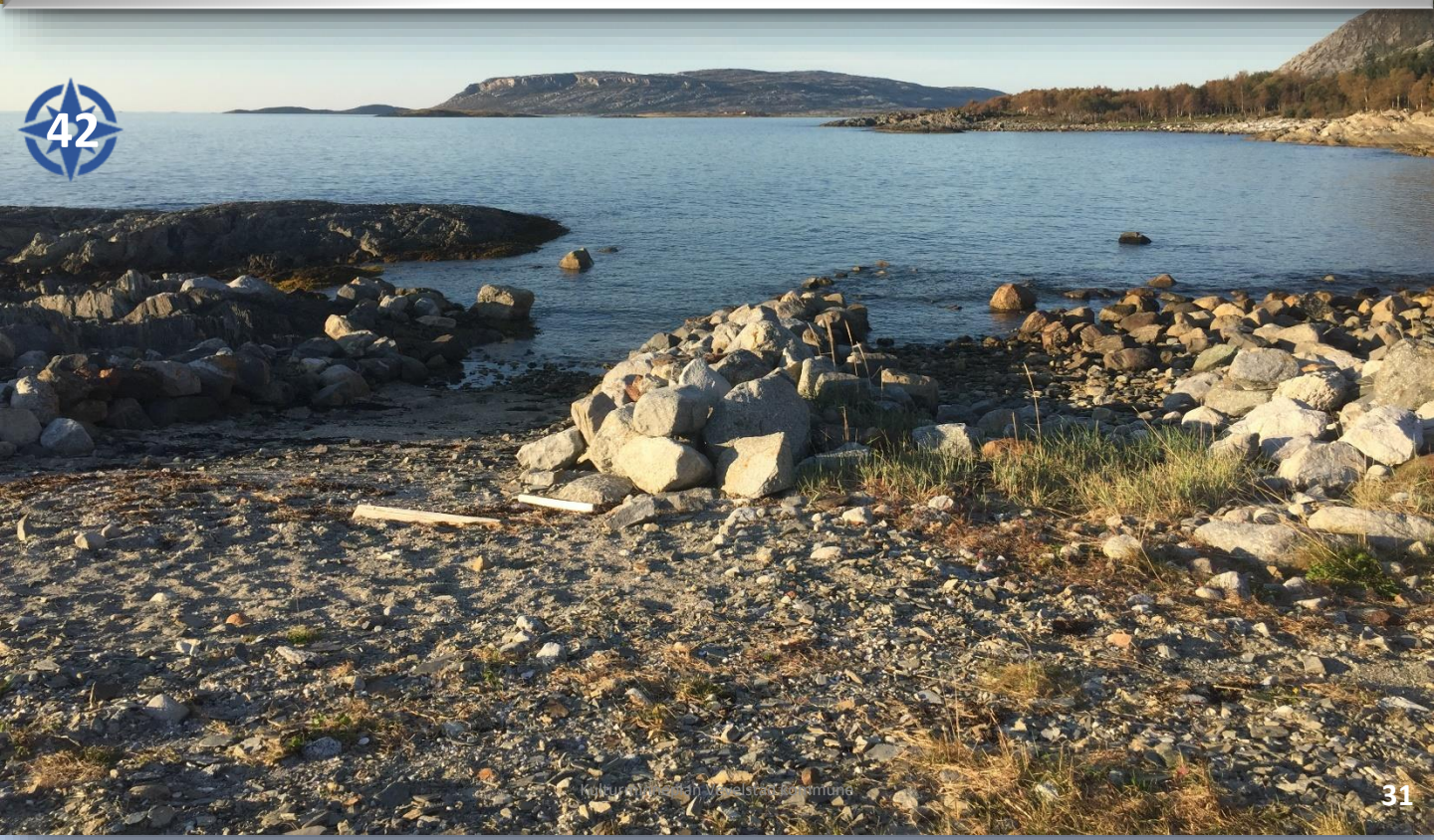

Stø, Vågsvågen på Hamnøya. Foto Torhild Haugann

Over: Storbåtnaust, Lauknes. Under: Stør, Lauknes. Foto Torhild Haugann

SAMISKE KULTURMINNER

Samiske kulturminner

Samiske kulturminner knyttes gjerne til fjellmiljøer og til høyreliggende daler nært fjellområder. I de nordlige fylkene i mer eller mindre grad også til kystområdene. Ofte knyttes de samtidig til dagens bruksområder for samisk reindrift, men samer har, både i eldre og nyere tid, brukt områder utenfor dagens reindriftsområder. En naturlig konsekvens er at det finnes kulturminner både innenfor og utenfor dagens reindriftsområder.

Alle samiske kulturminner eldre enn 100 år er automatisk fredet etter kulturminneloven § 4, annet ledd. Samiske kulturminner finnes over store deler av landet, og regional forvaltningsmyndighet er Sametinget.

Tradisjonelt har Sametingets forvaltningsområde omfattet fylkene Finnmark, Troms, Nordland og Nord-Trøndelag. I tillegg har kommunene Osen, Roan, Åfjord, Bjugn, Rissa, Selbu, Meldal, Rennebu, Oppdal, Midtre Gauldal, Tydal, Holtålen og Røros i Sør-Trøndelag fylke, samt Engerdal og Rendalen, Os, Tolga, Tynset og Folldal kommuner i Hedmark fylke, og Surnadal og Rindal kommuner i Møre og Romsdal vært regnet som tradisjonelle samiske bosetningsområder og derfor ligget inne i forvaltningsområdet.

I de senere årene er det imidlertid funnet samiske kulturminner også utenom disse kommunene, og Sametingets myndighetsområde strekker seg over hele landet. Det er særlig viktig at kommunene innen det tradisjonelle forvaltningsområdet er oppmerksom på samiske kulturminner, men også kommunene lenger sør må være forberedt på at de kan ha samiske kulturminner innen sine grenser.

Samiske kulturminner er generelt dårligere registrert enn de norske, slik at mangel på registreringer i databasen Askeladden er ikke noen garanti for at slike kulturminner ikke finnes. Bygninger er dårlig registrert foreløpig, og kommunene må være spesielt oppmerksomme på at alle samiske bygninger eldre enn 100 år er automatisk fredet. Ofte vil dette dreie seg om bygninger i gårdsmiljø eller nær tettsteder, altså ikke bare typiske reindriftssamiske bygninger i høyfjellsmiljø.

Fra gammelt av har det blitt drevet med reindrift på Vevelstad-halvøya. I 1926 kom Reindriftsloven. Her ble landet delt opp i reinbeitedistrikter. Vevelstad tilhører Brønnøy-Kvitfjell Reinbeitedistrikt, men etter den nye reinbeiteloven av 1978, revidert 1996, ble dette området kalt Jillen-Njaarke Reinbeitedistrikt.

Piktogrammet brukt som symbol for samiske kulturminner er fritt tegnet etter runebommen som ble funnet i Vistenfjorden. Se kulturminne nr. 2

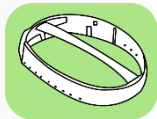
Kulturminneplan Vevelstad kommune

Et utvalg av samiske kulturminner:

1. Rester etter samisk boplass, Laksmarkelva
2. Funnplass, Krongelvassfjellet
3. Aalijje (heller), Øvre Bønåvatn
4. Kvilarsteinen (heller), Nordre Vistvatnet
5. Giedtie (reingjerde), Finnkotdalen
6. Vinterboplass, Limarkheia
7. Gåetie-sijjieh (gammetufter), Finnplassen
8. Boerne (oppbevaringssted), Finnplassen
9. Gåetie-sijjieh (gammetufter), Nedre Svanvatn
10. Giedtie (reingjerde), Nedre Svanvatn
11. Aalijje (heller), Nedre Svanvatn
12. Giedtie (reingjerde), Njuana (Øvre Svanvatn)
13. Aalijje (heller), Øvre Svanvatn
14. Aalijje (heller), Botnvatnan
15. Aalijje (heller), Nord-Austerfjordalen
16. Beiteområde, Hamnøya
17. Finnkotdalen, Hamnøya. Stedsnavn knyttet til samisk bosetning og ferdsl.

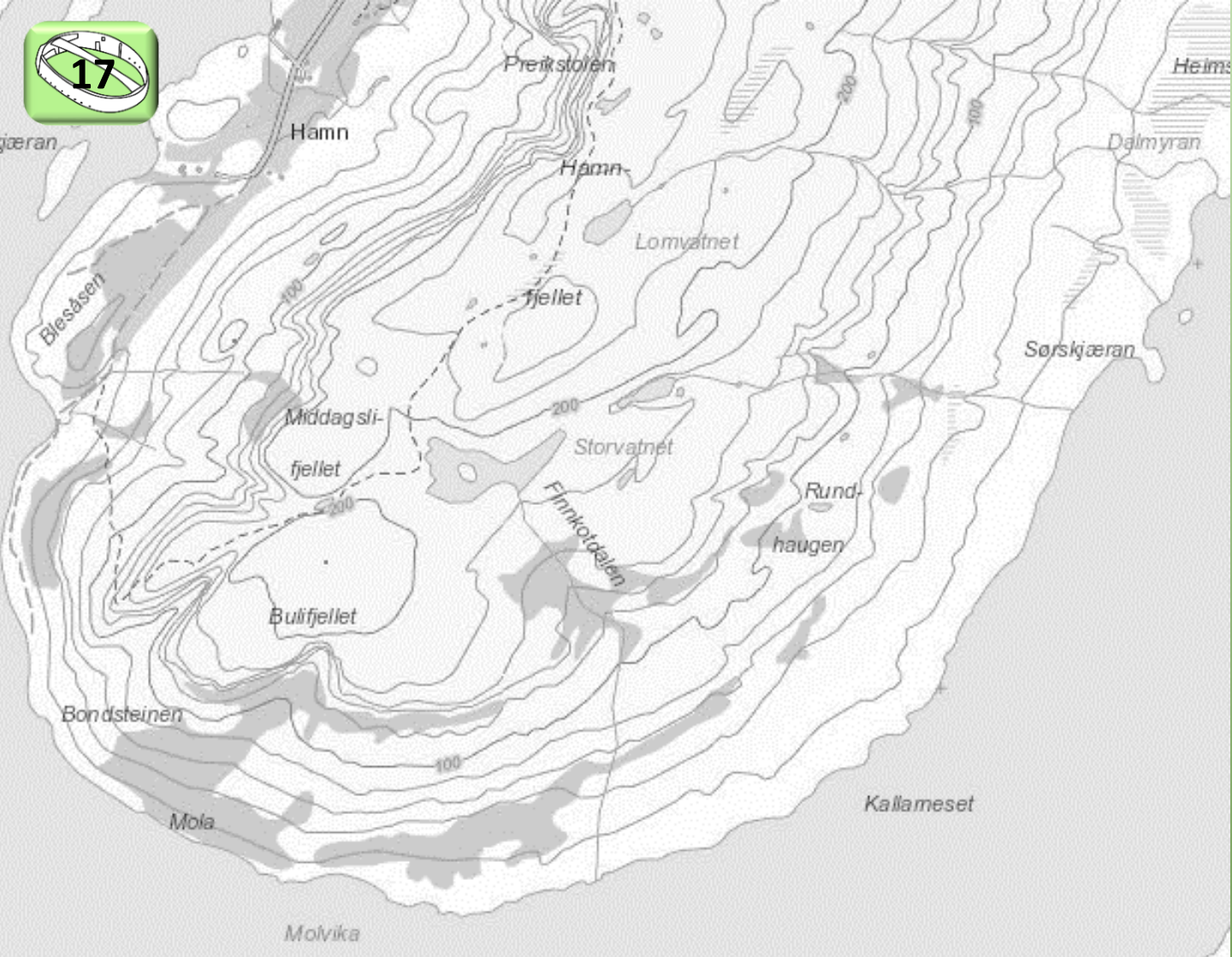
SAMISKE KULTURMINNER

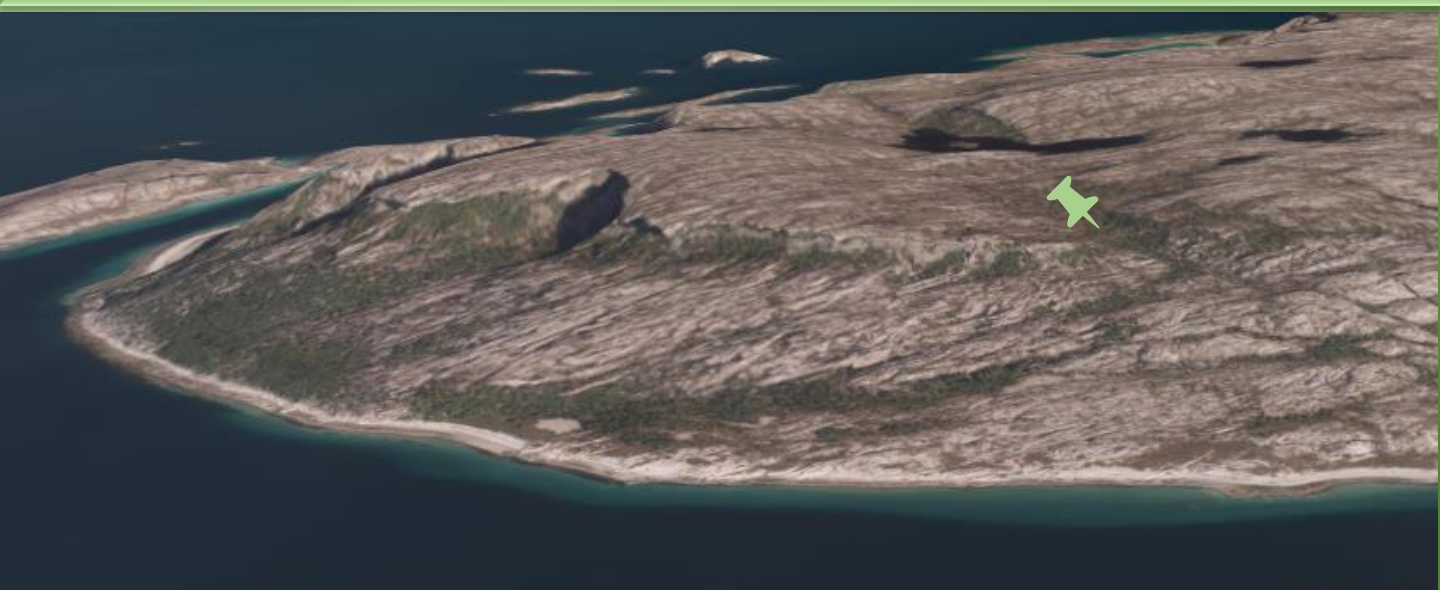

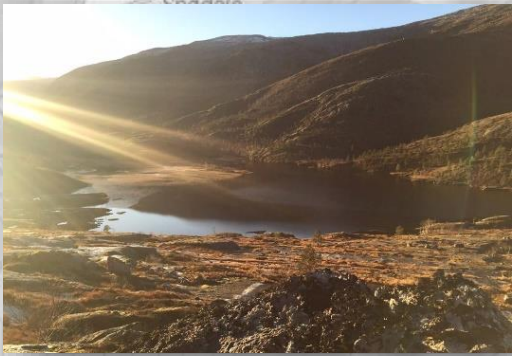

Finnkotdalen, Hamnøya, ifølge muntlig tradisjon skal det ha stått en kåte i Finnkotdalen. Rester etter denne er ikke påvist i dag.

Kart: <https://fylkesmannen.maps.arcgis.com/apps/webappviewer3d/index.html?id=5230aae56a964a24aab2a58a77310a81>

Jakobsdalen var en del av reindriftsområdet i Vevelstad. I SEFRAK-registeret (1816.0104.017) er det oppført en kåte i Kilmarka. Allerede ved registreringen var det kun ruiner igjen. Innfelt bilde viser Jakobdalsvatnet.
 Foto Torhild Haugann
 Kart: <https://fylkesmannen.maps.arcgis.com/apps/webappviewer3d/index.html?id=5230aae56a964a24aab2a58a77310a81>

2

Over: På Krongelvassfjellet, Vistenfjorden ble det i 1997 funnet en *gievrie* (runebomme), hammer av reinsdyrgevir, viser av bronse, rester av skinnen samt en del snorer av røtter og lær, hvorav noen med metallknapper i. Snorene har vært hengende i selve trerammen. I tillegg ble det funnet en rund, nærmest glattslipt stein av hvit kvarts sammen med de øvrige gjenstandene. Foto ©NTNU
Under: Aallijeh (heller) ved Nord-Austerfjorddalen. Foto Torhild Lamo

15

Til høyre:
Slakteplassen til Eira
og Fallås,
Vistnesodden. Reinen
ble samlet i
innhegninger og
fraktet til
«Snuerplassen».
Fotografiet lånt fra
Vevelstad Historielags
fotoarkiv
(VEB.F0909d).

Til venstre: I
desember 1998
tok Rawdna
Carita Eira med
seg 300 rein til
vinterbeite på
Hamnøya.
Foto Knut Brækkan.

Samekåte ved Svanvatn. Bildet tatt av Olvar
Åsen. Fotografiet lånt fra Vevelstad Historielags
fotoarkiv (VEB.F0057).

Samer og bufolk ved Svanvatn, 1923. Personer fra Høyvik
og Andal på tur. Fotografiet lånt fra Vevelstad Historielags
fotoarkiv (VEB.F0608).

Kåte på Limarkheia. Sofie Svanevand, Anna Nilsdatter og Lars Bergli. I dagligtale kalt Finn-Sofie, Finn-Anna og Finn-Lars, men de likte selv ikke disse tilnavnene. Bildet er sannsynligvis tatt av Johanna Aarstrand senest 1912-1913.

Fotografi lånt fra Vevelstad Historielags fotoarkiv (VEB.F0716).

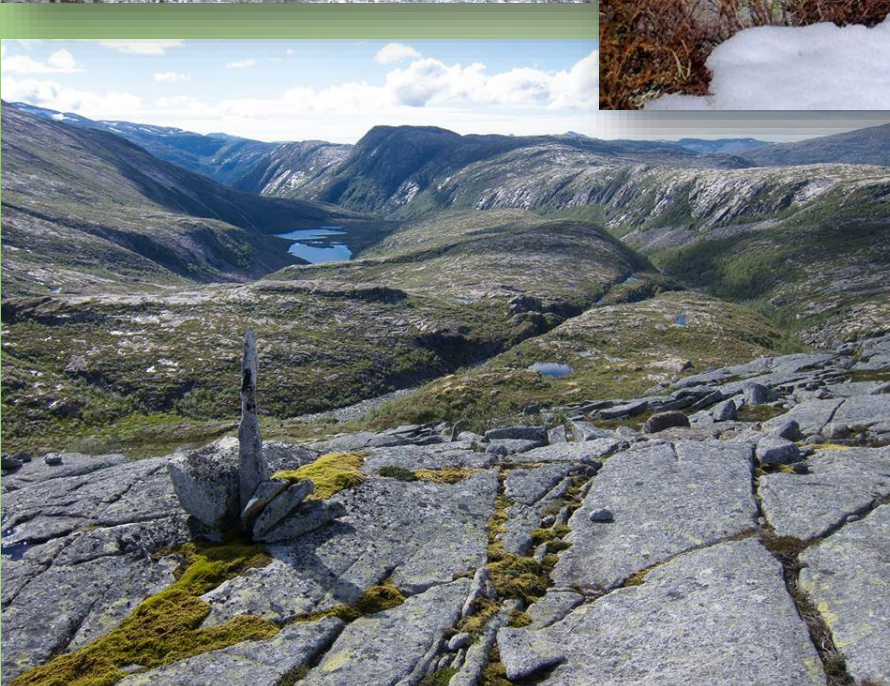
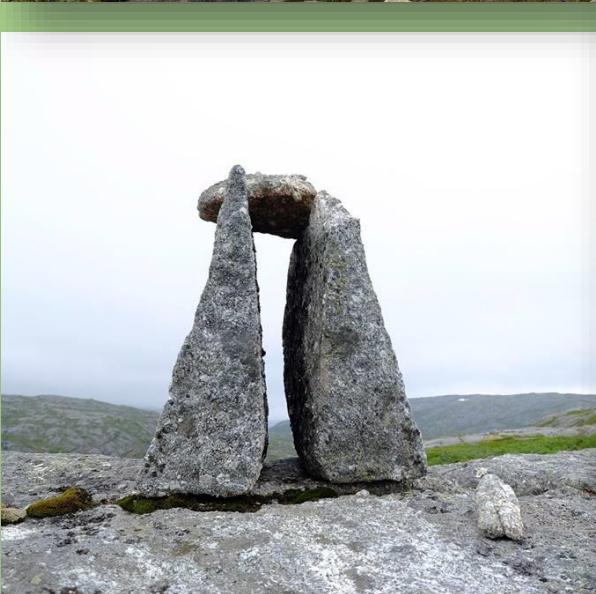
Til høyre: Ephie Deodata Hansdatter, Kvannli. Bildet er tatt i perioden 1916-1920. Fotograf sokneprest Hestmann eller hans svigerfar John P. Fritsvold. Ephie var ikke same. Bildet er tatt med fordi det i Kvannlia, i følge muntlig tradisjon, skal ha vært samisk bosetning. Fotografiet lånt fra Vevelstad Historielags fotoarkiv (VEB.F0873).

Under: Nermoen, Vistnes. Lokaltet for gamle i følge muntlig tradisjon.

Over: Sæterdalen

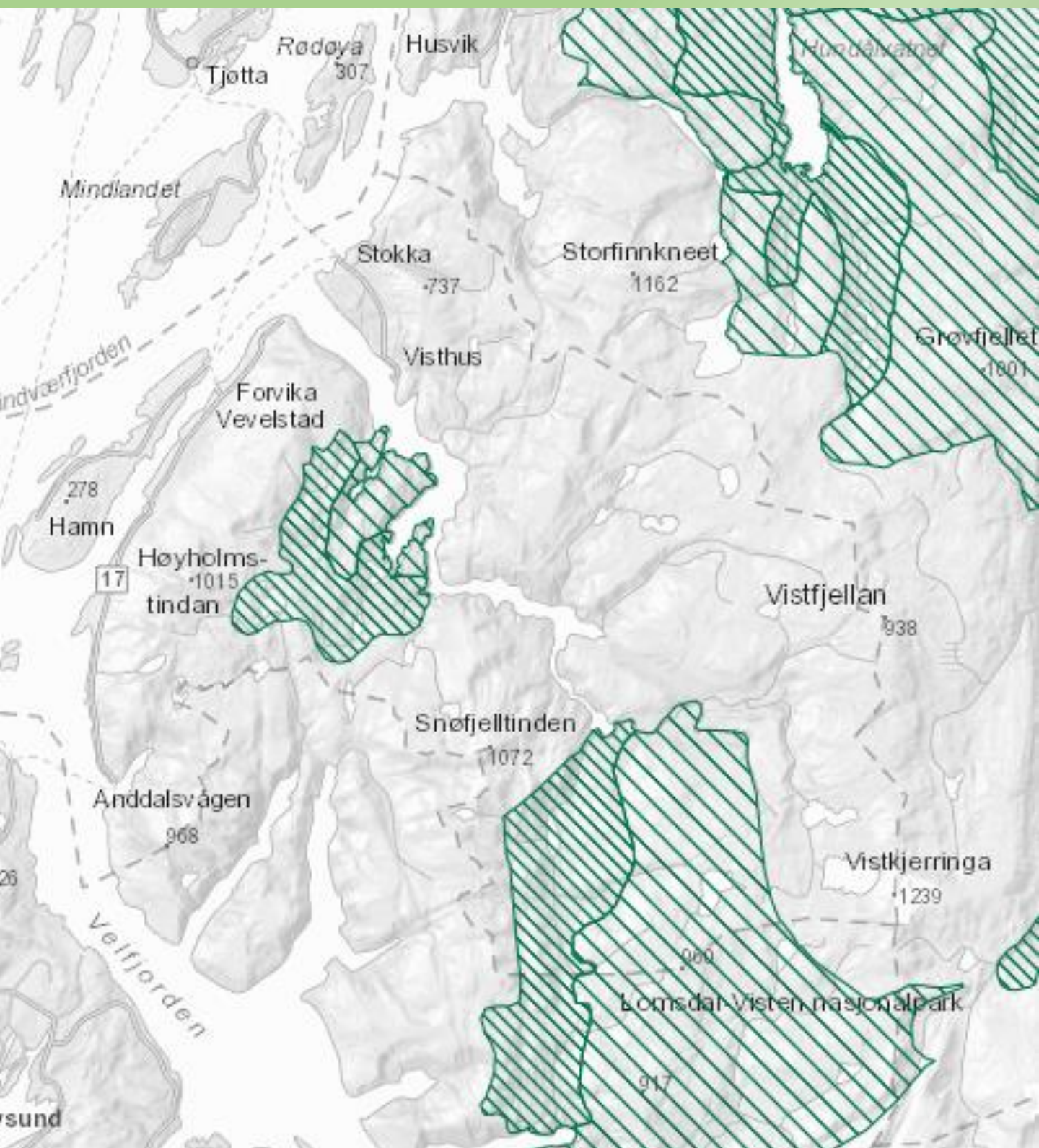
Til venstre, øverst: Nord
Austerfjorddalen

Til venstre, midten: Ausen
Til venstre, nederst: Mellom Nordre
Austerfjordvatnan og Lomtjørnan

Vardene er usikre samiske
kulturminner, men de tas med da vi
vet det har vært samer og reindrift i
området i lange tider.

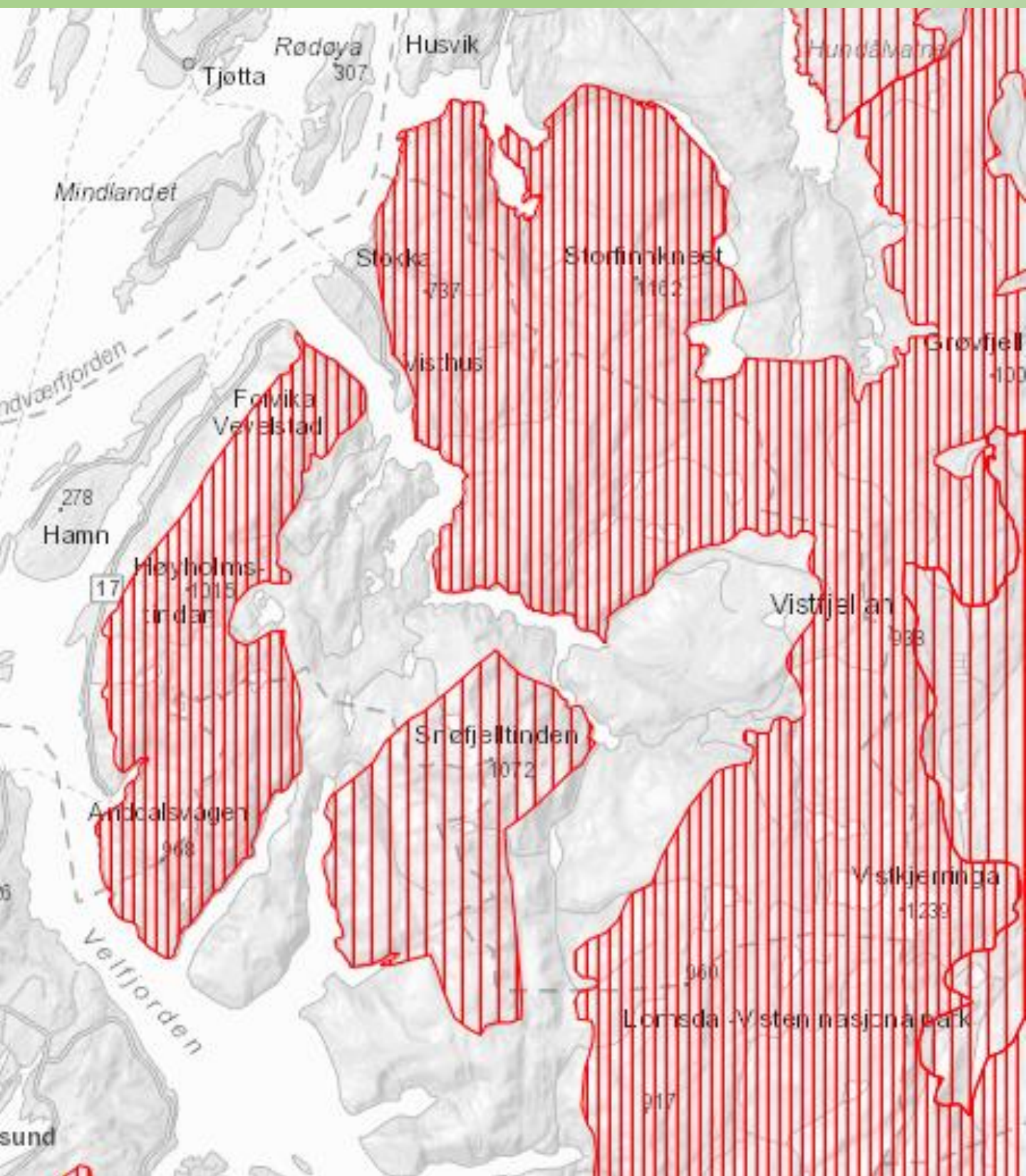
Samtlige fotografier: Torhild Lamo

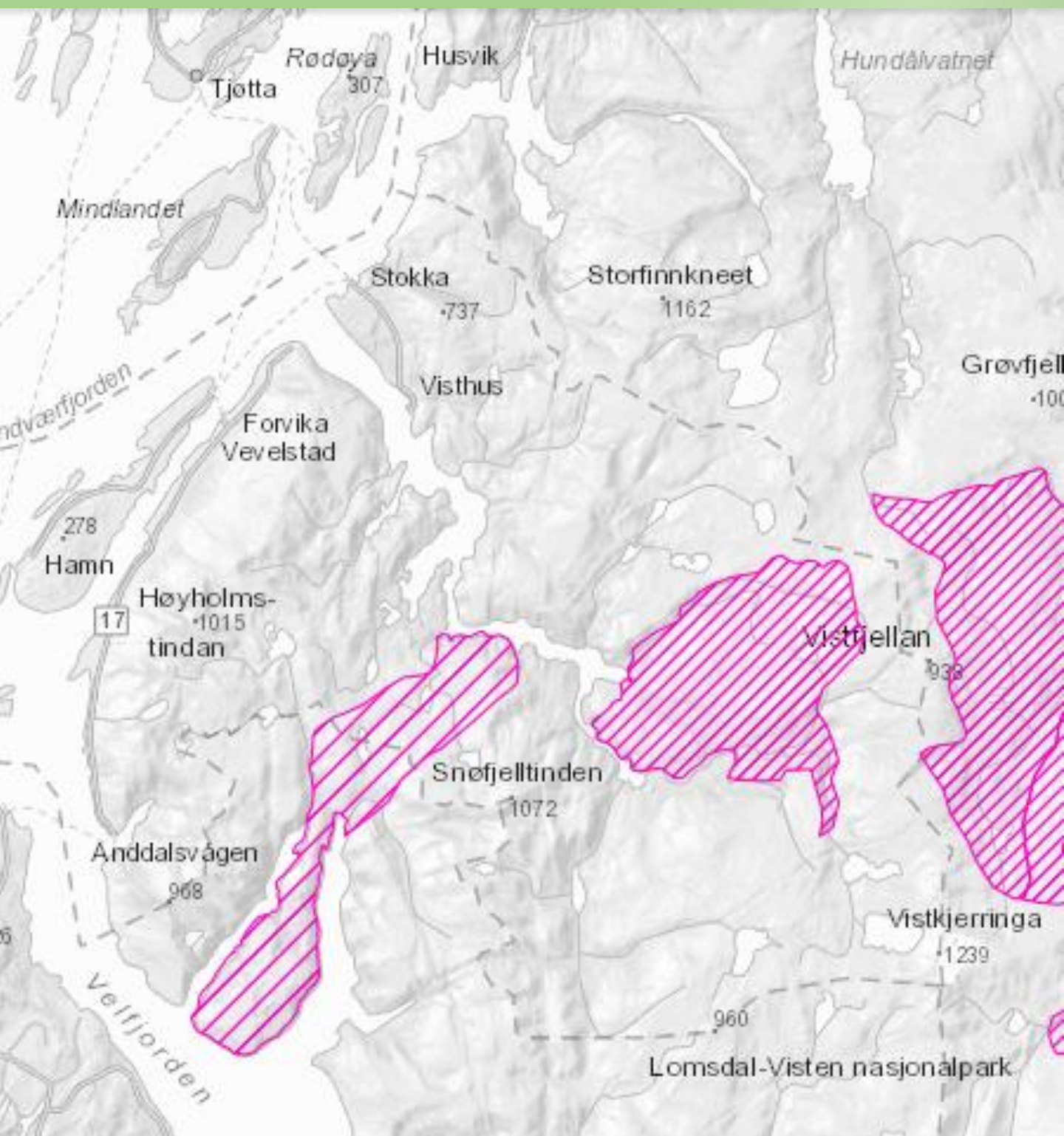
Kilde: www.nordlandsatlas.no/flexviewers/reindrift/

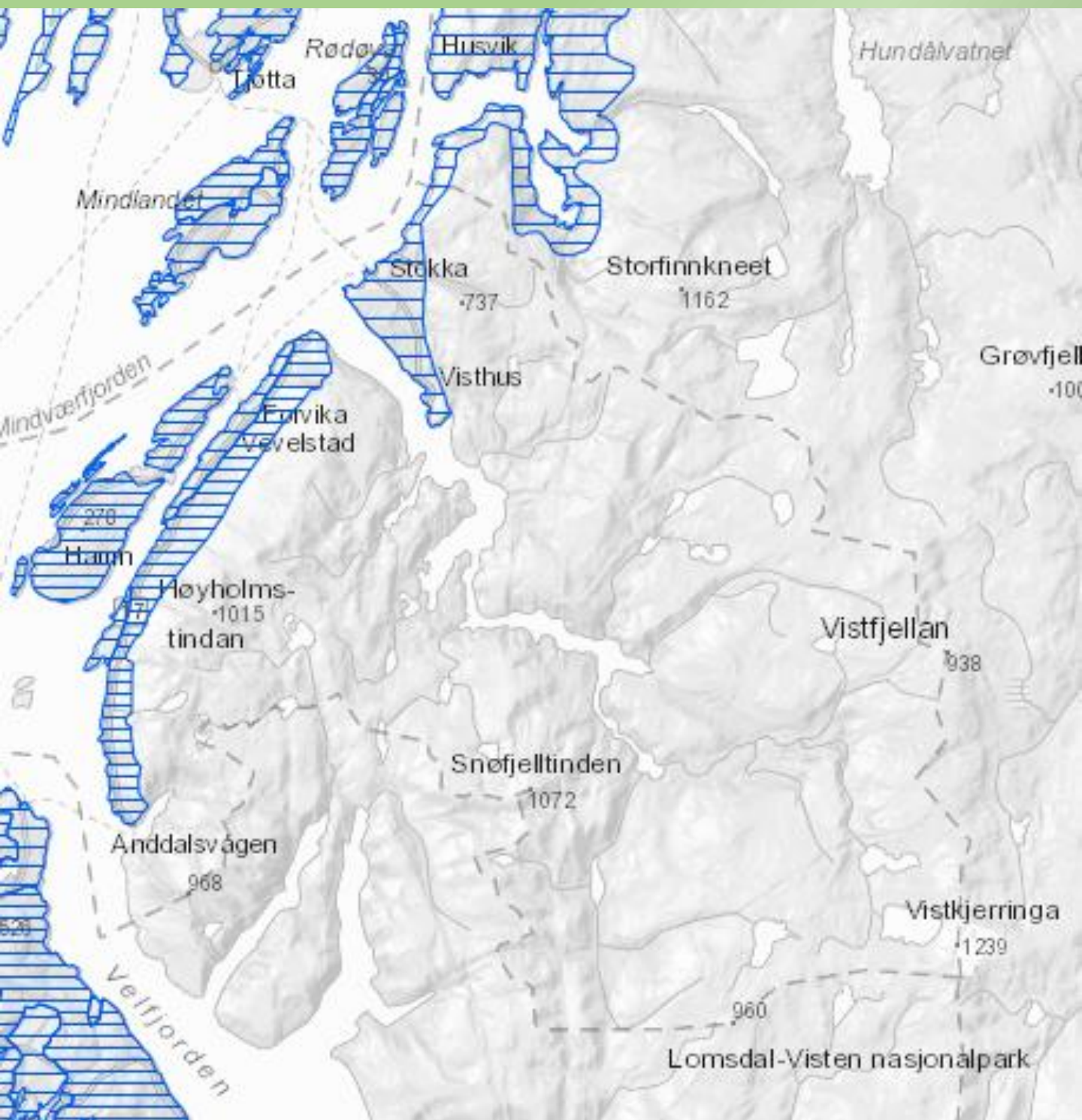
Høstbeite for reindrift i Jillen-Njaarke, Vevelstad kommune

Kilde: www.nordlandsatlas.no/flexviewers/reindrift/

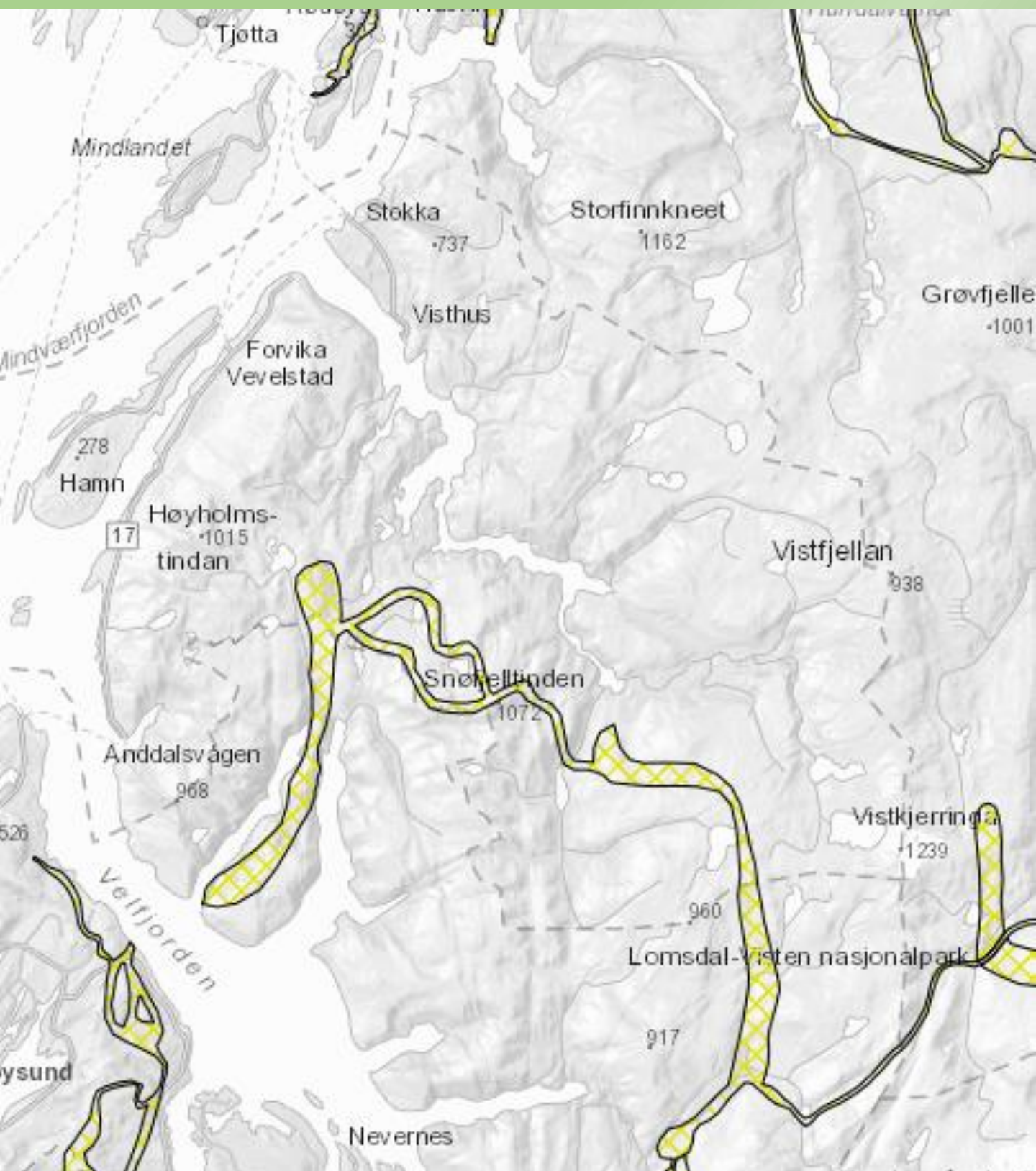

Vinterbeite for reindrift i Jillen-Njaarke, Vevelstad kommune

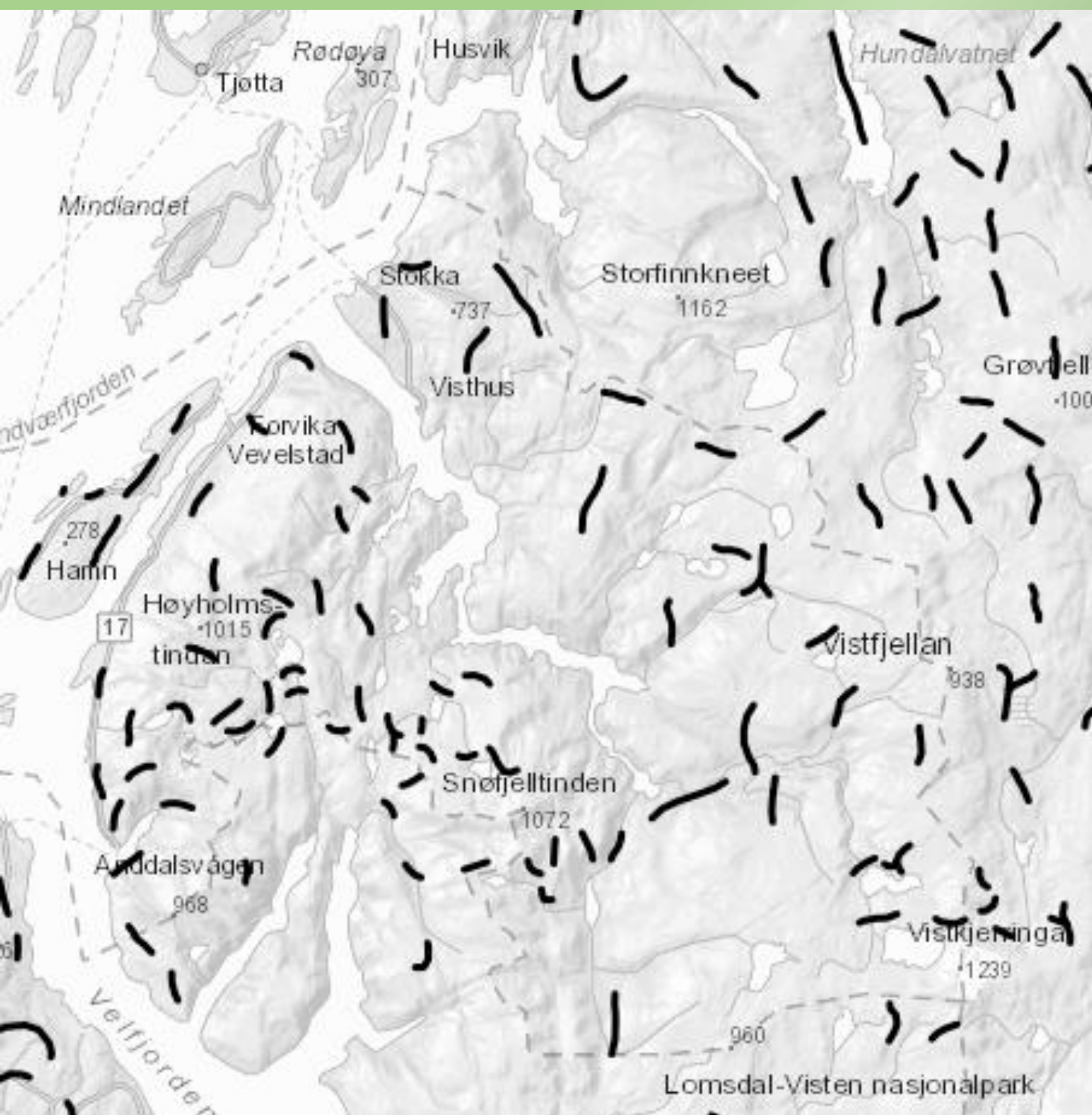
Kilde: www.nordlandsatlas.no/flexviewers/reindrift/

Trekkei for reindrift i Jillen-Njaarke, Vevelstad kommune

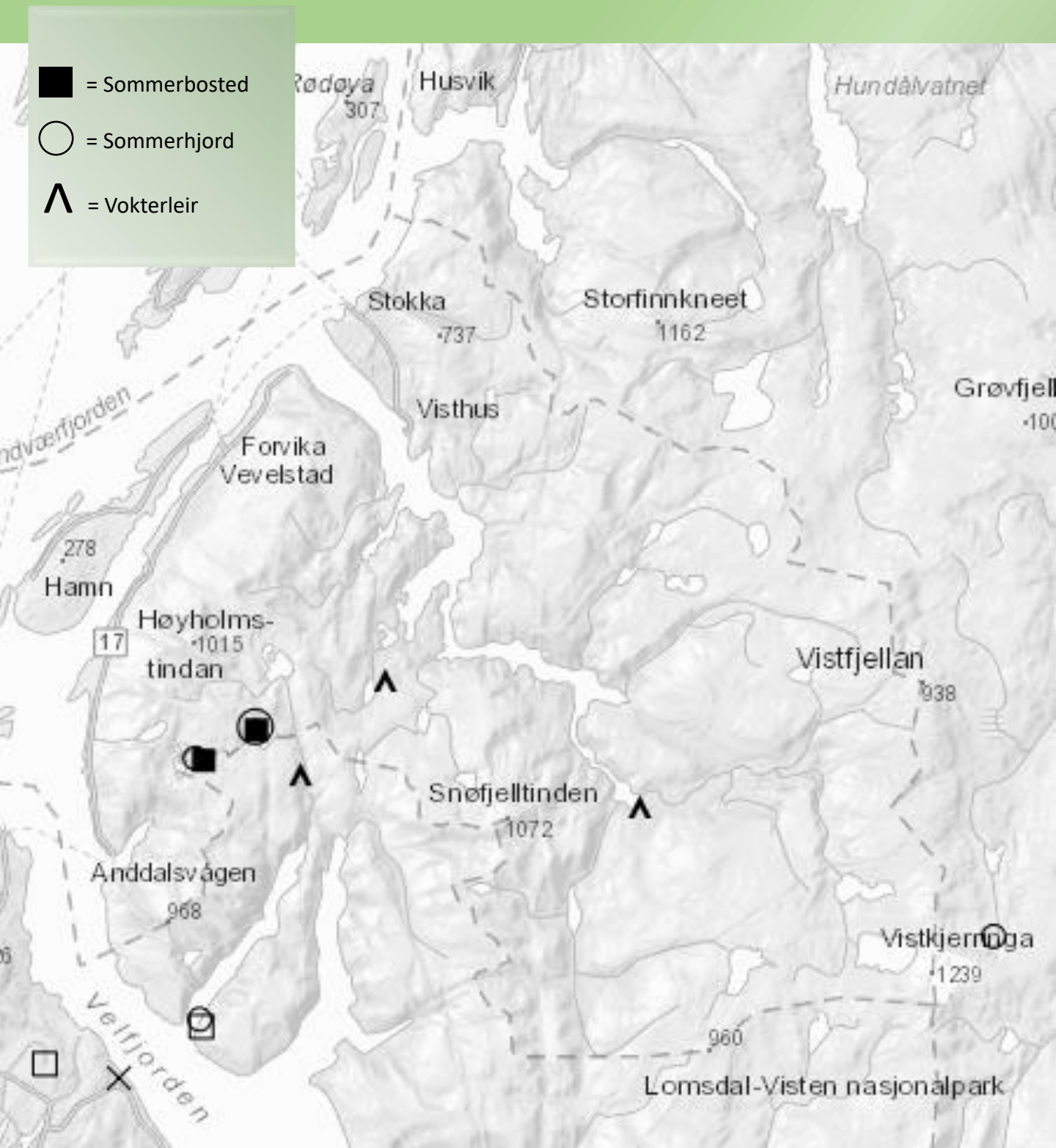
Kilde: www.nordlandsatlas.no/flexviewers/reindrift/

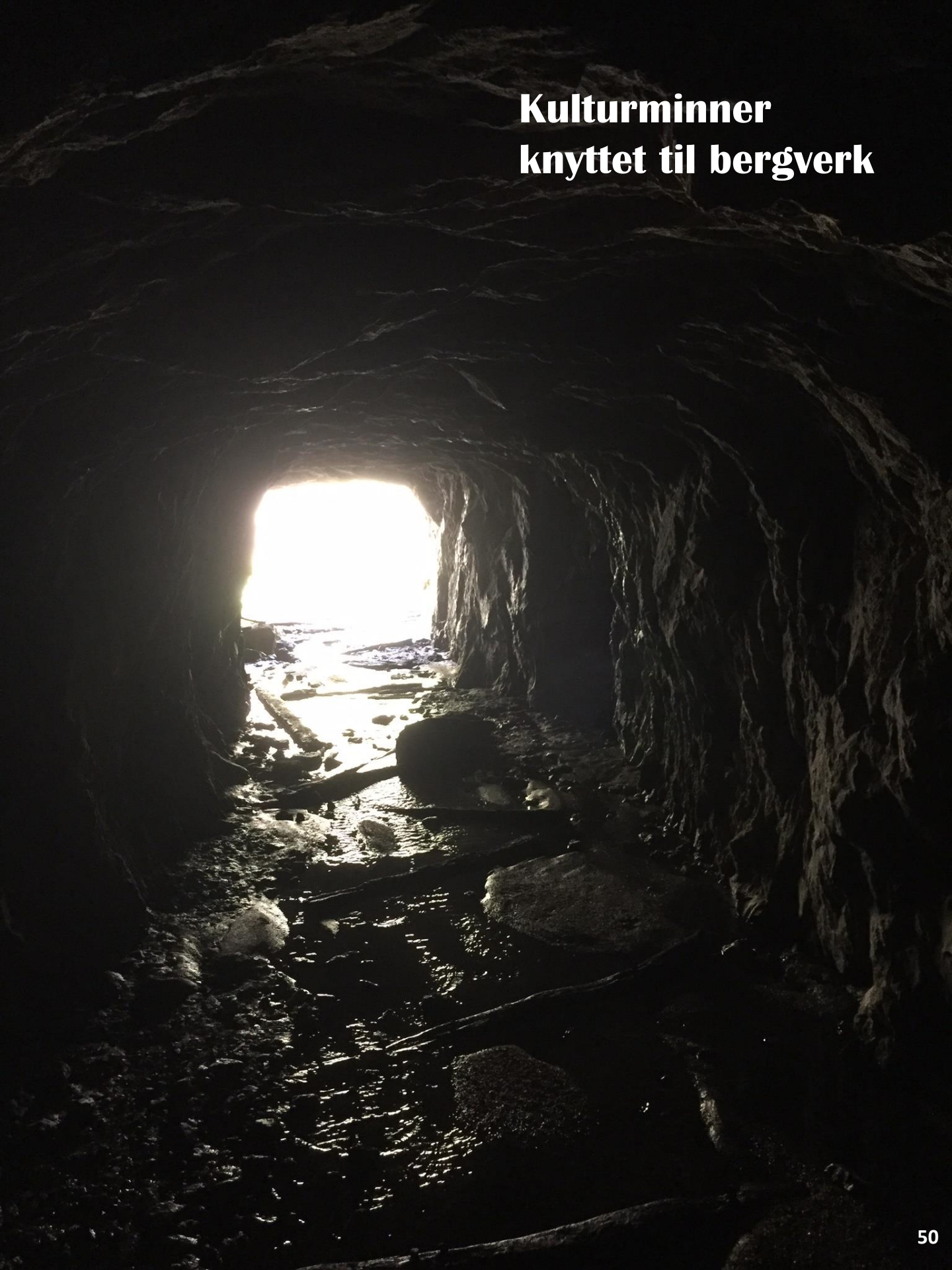
Anlegg for reindrift i Jillen-Njaarke, Vevelstad kommune

Kilde: www.nordlandsatlas.no/flexviewers/reindrift/

Kulturminner knyttet til bergverk

Kulturminner knyttet til bergverk

Kulturminner
knyttet til
bergverksdrift eller
prøvedrift.

1. Granittbrudd,
Høyholm
2. Magnesiumkis,
Staulan
3. Prøvedrift,
Svennvika
4. Gabbro og
granitt,
Andalsvågen
5. Molybden,
Andalsfjellet
6. Gull, Forvik

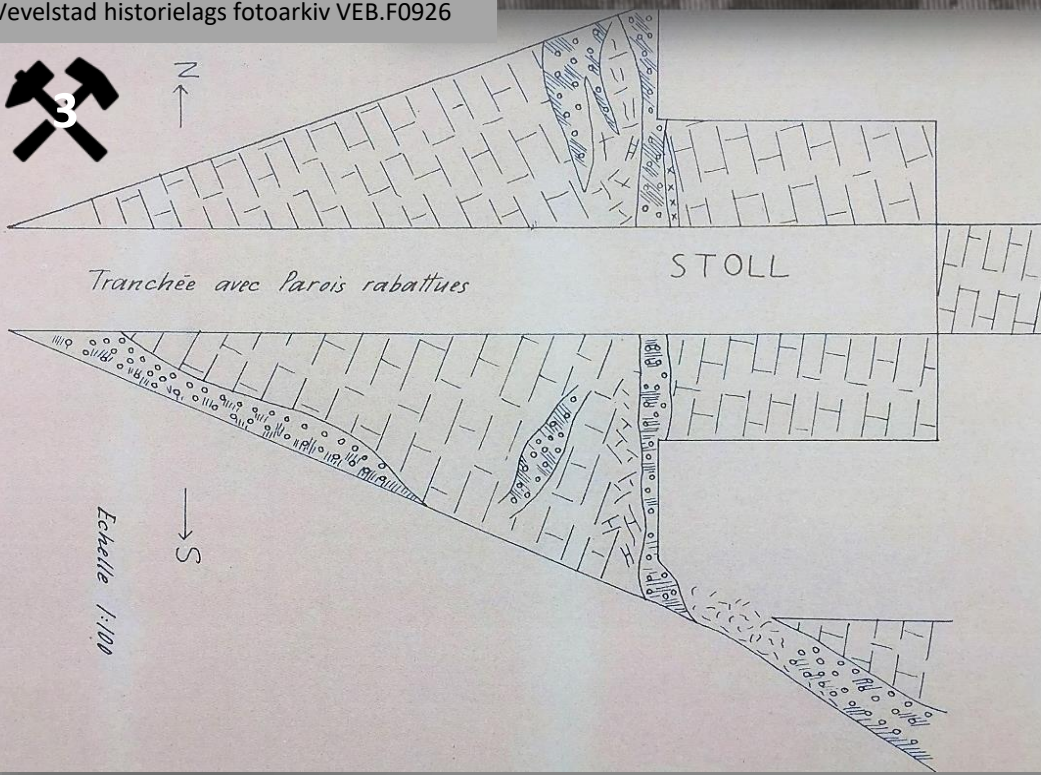
I 1934 igangsatte man prøvedrift etter magnesiumkis på Staulan ovenfor Langkilen, ca. 145 m.o.h. Det var Rana Gruber som stod bak driften, og i alt syv menn fra Visten var sysselsatt her i to år. Forekomstene på Staulan viste seg ikke å være drivverdige. Foto Torhild Haugann.

Andalsfjellet: I 1936 ble det under bergmester Bøchmann boret etter molybden på Andalsfjellet (forekommer ikke fritt i naturen, men som molybdenglans og wulfenitt). Undersøkelsene kom i stand etter at Olav J. Andal hadde funnet løs molybden på selve fjellet. Han sendte prøver av det rene metallet til Knaben Gruber som samme år påtok seg prøvedriften etter at det var bygget hytte for arbeiderne på fjellet. Forekomstene var ikke drivverdige. Bildet til høyre viser arbeidere utenfor hytten i 1936.

Vevelstad historielags fotoarkiv VEB.F0926

N
↑

Svennvika, Kilen: Tidlig på 1930-tallet ble det funnet nærmest ren blyglans, og det ble igangsatt prøvedrift. Forekomstene var ikke drivverdige. Skissen er hentet fra Bergarkivet (Norges Geologiske Undersøkelse), rapport nr. 763, *Etude geologique et geophysique de la region de langkilen*, 1934.

Andalsvågen: I 1962 inngikk Olav Johnsen Andalsvågen «Fjell-leie-kontrakt» med Anne og Jentoft Johnsen samt Kezia og Erling Andalsvågen som gikk ut på at førstnevnte fikk eneretten til å drive og skipe ut sort gabbro som finnes på eiendommen. Likedan lys granitt som måtte finnes brukbar. Olav Johnsen inngikk deretter kontrakt med firma Paul Eide, Levanger, der rettighetene til å drive ut sort gabbro og lys granitt ble overført fra Andalsvågen til Eide. Sistnevnte skulle gå i gang med utbyggingen av anlegget i løpet av sommeren 1962, og driften i steinbruddene skulle være i gang i løpet av 1963. På grunn av manglende infrastruktur ble prosjektet skrinlagt.

Granitt fra Høyholm, Vevelstad er av topp kvalitet viser Norges Geologiske Undersøkelser (NGU) utførte i 1992. Våren 1996 ble store mengder råmaterialer transportert fra *Smisteinen* til Fauske for kapping, saging og tilpassing til prosjektet «Prosess sentrumsplan». Steinen er brukt til kantstein rundt parkeringsplassen for kirken og bygdetunet, og til heller foran kirkens inngangsparti. I Vevelstad Allbrukshus er steinen brukt i foajéen. Videre er granitten brukt til krigsminnes-merket på Dolstad i Vefsn og i bystyresalen i Narvik. Foto Torhild Haugann

Stallhaugen, Forvik: Arnt M. Arntzen hadde i 1899 et skjerp fra Stallhaugen inne til analyse, og resultatet var; 10,59 % bly, 5,58 % antimon og 3 gram gull per tonn. I 1918 kunne diplomingeniør Bache bekrefte dette, men det var altfor lite til lønnsom drift da det krevdes minst 12 gram gull per tonn.

Kart:
<http://nordlandsatlas.no/flexviewers/plan/>

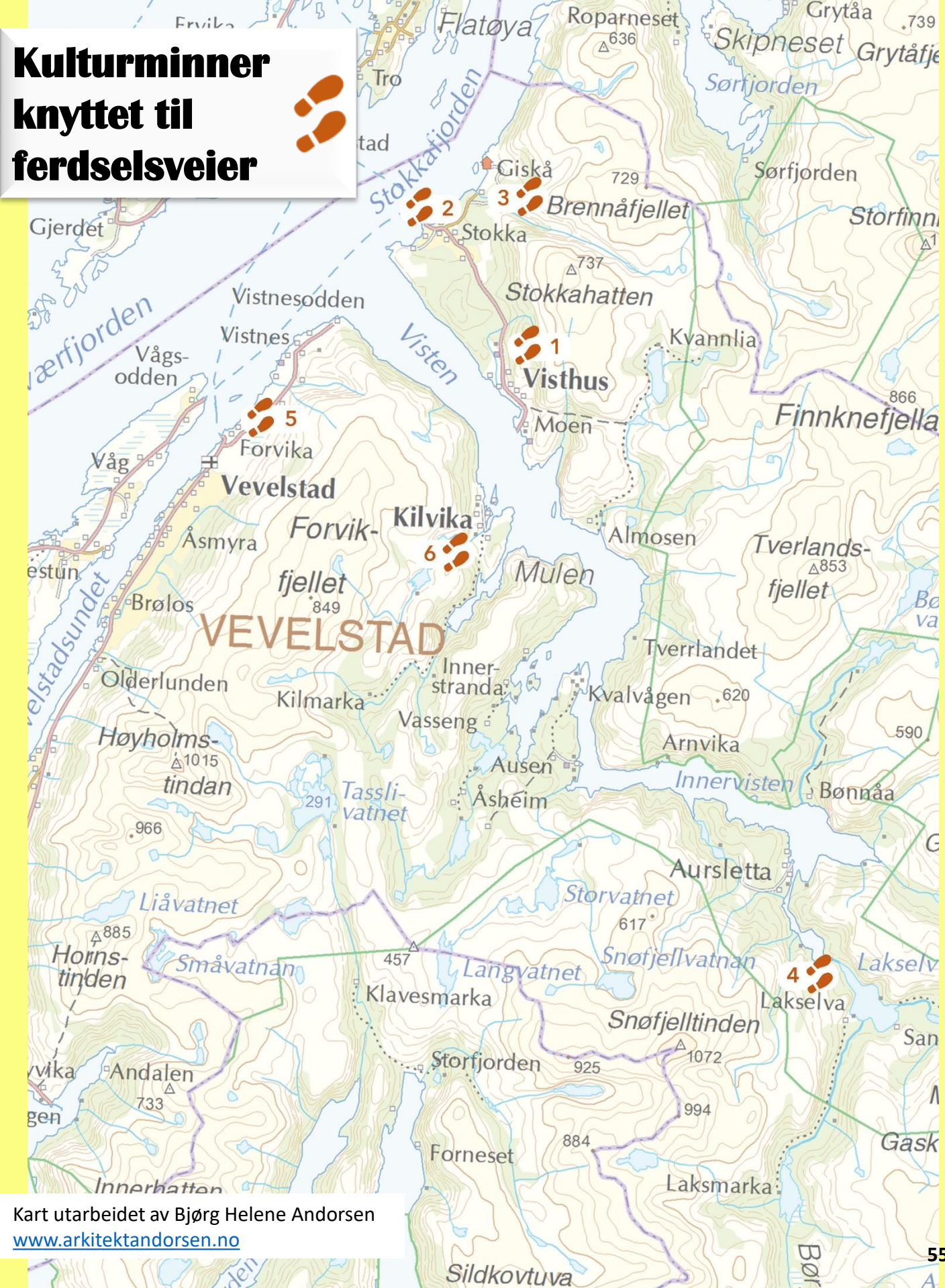

Kulturminner knyttet til ferdselsvei

Kulturminner knyttet til ferdselsveier

Helt fra den eldste bosetningen i Vevelstad har det vært ferdsel både til lands og til vanns. Det finnes et utall av veier og far fra forskjellige tidsepoker – det være seg på land eller i kombinasjon sjøveien og landjorda. En del av disse ferdselsårene er vanskelig å finne fordi ferdaveier går lett i glemmeboken når de ikke lenger er i bruk.

Enkelte steder kan vi ennå finne spor i form av oppbygde traseer, men på grunn av sterk gjengroing må vi ha hjelp av eldre som fremdeles husker rutene. Spor etter den samiske bruken av områder er vanskelig å finne ute i naturen da samene var forsiktig i sin utnyttelse av landskapet. Mye har grodd til og forsvunnet allerede, men igjen må vi sette vår lit til eldre som ennå husker samenes liv og virke i kommunen.

Vistnesvegen er kanskje den best dokumenterte ferdaveien i Vevelstad. I 2001 utarbeidet Nordland fylkeskommune *Ferdaveger – vandringer i Nordland*, og Arnt O. Åsvang bidro med en artikkel om Vistnesvegen. Åsvangs bidrag er verdifullt på flere vis, og gir oss en unik og detaljert kunnskap om et stykke av kommunens kulturhistorie.

Det gir en spesiell følelse å vandre der en vet at folk har gått eller ridd gjennom hundrevis av år, og gamle ferdaveier tas med i kulturminneplanen med det mål for øye at dagens vevelstadvæinger kan gjenoppdage historiske vandreruter. Med ny kunnskap om eldre ferdselsmønster legges grunnlaget for kjennskap til kommunens historie.

Et utvalg av kulturminner knyttet til gamle ferdselsveier og infrastruktur:

1. Bru langs den gamle veien fra Syskogen til Syvika, Visthus
2. Gammel vei til gården Gjøten, Stokkasjøen
3. Bru til gården Gidskåen, Stokkasjøen
4. Ferdselsvei langs Storstraumen, Indre Visten
5. Korsvik bru langs Vistnesvegen, Vevelstadlandet
6. Gammel vei mellom Kilen og Langkilen

Ferdsel mellom Indre Visten og Vefsn har vært viktig i lang tid. Arbeidet med å dokumentere ulike veier tas inn i 2. generasjonsplanen.

Gangbru ved Storstraumen i Visten. Gangbruen ble laget tidlig på 1900-tallet. Gjennom årenes løp er det utført forbedringer flere ganger. Gangsti til Aursletta ble ferdigstilt i 2013.

Foto Torhild Haugann

Korsvik-bruen, oppført i 1925. Frem til da hadde folk krysset elven ved hjelp av såkalte «hoppesteiner». Bruen som i dag brukes, ligger rett ved, og ble oppført på 1960-tallet.

Foto Torhild Haugann

1

Bro langs den gamle veien fra Syskogen til Syvika. Oppført av Ulbert Visthus første halvdel av 1900-tallet.

Foto
Torhild Haugann

2

Gammel vei ned til gården Gjøten. Ferdaveien har vært brukt i lang tid. Tidligere var det også en sti langs sjøen som folk brukte for å gå mellom gårdene.

Foto Torhild Haugann

3

Bro langs gammel ferdselsvei til Gidskå. Antatt oppført slutten av 1800-tallet/ tidlig på 1900-tallet.

Foto
Torhild Haugann

Bygninger og bygningsruiner

Bygninger & bygningsruiner

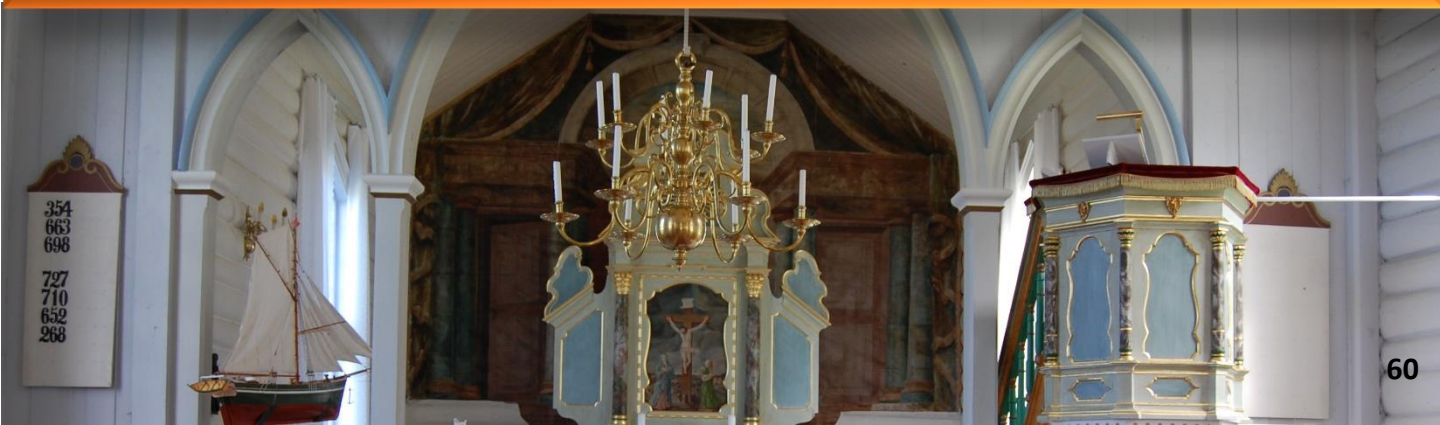
- Et utvalg av spesielle eller sjeldne bygninger/ Bygningsruiner i kommunen:
1. Vevelstad kirke
  2. Sommerfjøs, Visthus
  3. Ruin etter sommerfjøs, Hamnøya
  4. Bussgarasje, Lauknes
  5. Bedehus, Hamnøya
  6. Fabrikk, Hamnøya
  7. Ungdomshus, Høyholm
  8. Vevelstad Bygdetun

Vevelstad kirke: Fra gammelt av var Vevelstad en del av Alstahaug sogn, men i 1862 ble Tjøtta og Vevelstad utskilt som eget prestegjeld. Vevelstad kirke er en trekirke som ble vigslet den 16. september 1796. Ved denne tiden var det omlag 500 mennesker som sognet til kirken. I 1850- og 1860-årene fant det sted en stor innflytting som gjorde at kirken ble for liten. I 1871 ble den påbygd slik at den fikk det utseende som den har i dag. Ved påbyggingen ble en stor del av kirkens inventar fjernet, men altertavlen, prekestolen og veggmaleriet på korets tverrvegg ble ikke rørt. Disse kunstsakene er malt av italieneren Joseph Pisani (1760-1833). Motivene hans er sydlandske i farge og form. Messehagelen er fra 1796, og er trolig én av de eldste som fortsatt er i bruk. Døpefonten, altersølv og to store lysekroner er også fra 1790-årene. Kirken fikk sitt første orgel i 1880-årene. Dagens orgel som er produsert i Tyskland, ble tatt i bruk i 1957. I 1979-1980 ble kirken restaurert innvendig. Det ble installert elektrisk oppvarming. Videre ble interiøret oppmalt i de farger som man hadde brukt etter utvidelsen i 1871. Ved kirken står en krigsminnestein som er reist på graven til en del av krigens ofre. Sju av disse ble dømt ved tysk standrett og skutt på Falstad i oktober 1942. Den gamle kirkegården ble planert på slutten av 1960-tallet, men gravsteinene ble satt på plass igjen.

Foto: over © Torhild Haugann. Under © Vevelstad kirke

Sommerfjøsset var plassert i skillet mellom innmarka og beitemarka. Skikken med sommerfjøs har vært særlig utbredt i Nord-Norge, og den er kjent fra tidlig 1800. Sommerfjøsset var vanligst i områder der setring var mindre utbredt, men også gårder som drev setring kunne bruke sommerfjøs om våren før buføringa til setra og om høsten før innsetting.

12

Over til høyre og venstre: Sommerfjøs på Visthus tilhørende gården Moen (Auna), oppført midt på 1900-tallet. Tidligere stod det et større sommerfjøs omtrent der dagens fjøs står. Foto Torhild Haugann

13

Over til høyre: ruin etter sommerfjøs til Nygården, Hamnøya. Ble revet først på 1990-tallet.
Over til venstre: ruin etter sommerfjøs til gården Skaret, Hamnøya. Oppført ca. 1915 og revet på 1980-tallet.
Under: Bussgarasje, Lauknes. Foto Torhild Haugann

14

5

Bedehuset «Betania» på Hamnøya ble oppført i 1932 av sideskåret tømmer som ble kjøpt i Vefsn. Foruten et styre ble bedehusets virksomhet ledet av en misjonsforening. I 1947 var det 63 innskrevne medlemmer. Fra 1950-årene og utover var det en tilbakegang for «Vågslandet Kvinneforening», og i 1975 var det slutt for den kvinnelige misjonsforeningen. Vevelstad kommune fikk tilbud om huset som vederlagsfri gave, men takket nei. I november 1984 ble den gamle Våg/Hesstun Misjonsforening rekonstituert med Nelly Pettersen som formann, men grunnlag for drift var ikke tilstede, og bygget har stått ubrukt i mange år. Foto Torhild Haugann

Midt på 1950-tallet startet Kjerulf Pedersen «Hesstun Betong». Produksjonen foregikk på låven, og støpesand hentet han med traktor i fjæra fra østsiden av Hamnøya. Flere fjøs, grunnmurer og hele hus på Vevelstad, Brønnøy og på Vega er bygd av slik stein. Blant andre Dundasfjøset og Meieriet på Vega.

Foto Torhild Haugann

6

Høyholm grendehus. I 1909 gav oppsitterne på Høyholm grunn til kretsens skolehus av felles utmark. Et gammelt meieri ble anskaffet, revet og oppført på Høyholm til kretsens skolehus. Frem til 1963 var huset brukt til skole, men da Høyholm krets ble lagt ned solgte kommunen huset til Høyholm Helselag. Ved utskiftning ble tomten overskjøttet til Høyholm Helselag og Høyholm Husmorlag. I 1980-1981 ble initiativ tatt for å skape det gamle skolehuset om til en storstue. Det ble tatt kontakt med foreninger og lag med forespørsel om å danne Høyholm Grendehus A/L. Foto Torhild Haugann

7

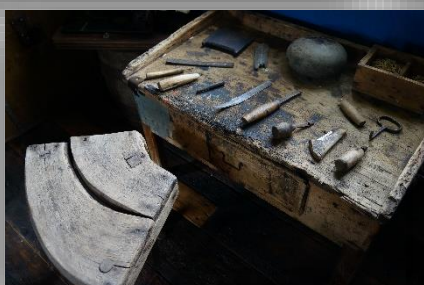

Vevelstad Bygdetun

Samtlige fotografier på siden: Torhild Haugann

Steingjerder

Steingjerdet på Granmoen, Visthus. Det finnes ikke sikker informasjon om hvem som bygde steingjerdet. Matheus Hansen, 1843-1909, kan ha påbegynt arbeidet, og hans sønn Helmer Matheussen, også kjent som «Helmer på Granmoen», 1877-1954, videreførte arbeidet. Steingjerde på Granmoen er mest sannsynlig en «kistemur».

Betegnelsen ble mye brukt der reising av steingjerdet var knyttet til rydding av land.

De to likeverdige vangene med et egendefinert mellomrom kunne gi rom for mye stein på lite areal.

Foto Torhild Haugann

Bildet til høyre viser steingjerde på gården Hamn. Foto Torhild Haugann

Det finnes flere steingjerder i kommunen, blant annet:

- Syhågjen, Høyholm (både steingjerde- og -terrasse)
- Kvalvågen, Vistenfjorden
- Visthus, rett ved ungdomshuset

Et solid steingjerde, dateres til slutten av 1700-tallet, omkranser Vevelstad kirke og kirkegården.
Foto Torhild Haugann

Andre typer kulturminner

Kulturminneplanen som nå er utarbeidet er en 1. generasjonsplan. Fremtidige kulturminneplaner kan inneholde kulturminner av typen som er presentert nedenfor.

Guanofabrikken ved Åa: kjøpmann Konrad Pedersen etablerte en guanofabrikk ved elven Åas utløp (grenselev mellom Vistnes og Kilen). Bedriften kjøpte inn fiskeavfall og tilvirket fiskemel. Arbeidet ved fabrikken var sesongbetont, og det var mange folk i arbeid når produksjonen pågikk. I begynnelsen var drivkraften en gammel dampmaskin, men senere fikk bedriften en motor. Pedersen hadde planer om å benytte vannkraft, men dette ble ikke realisert før driften opphørte ved Konrad Pedersens død i 1947. Foto Thorgrim Johansen. Publisert i *Vevelstad i 100*

Sigurd Nilsen, Ausa, drev en tid med taksteinproduksjon i Vikran, Strandbukta, Vistenfjorden. Foto: Jan Kristiansen. Publisert i *Vevelstad i 100*

Møllebruk/kvernsteder

Utedo

Jordkjellere

Gårdsbrønner

Naust

Kulturminner knyttet til krigshistorien

Minnesmerker

Kulturminner knyttet til jordbruk

Industrihistorie

Gårdsanlegg

SEFRAK-registrerte bygg i Vevelstad kommune

SEFRAK – et register for eldre bygninger og andre kulturminner

SEFRAK - Sekretariatet For Registrering Av faste Kulturminne i Noreg - er et nasjonalt register over eldre bygninger og andre kulturminner, bygd før 1900. (I Finnmark før 1945). Bygningene er kartfestet, oppmålt og fotografert og hvert objekt har et eget skjema.

Det at en bygning er SEFRAK-registrert betyr ikke at bygningen har et formelt vern. Registreringen indikerer imidlertid at bygningen kan ha verneverdi, eller at den tilhører et verneverdig kulturmiljø eller kulturlandskap. Det bør derfor gjøres en lokal vurdering av verneverdien før det eventuelt fattes vedtak om tillatelse til riving, flytting eller endring av bygningen. Mange kommuner har derfor innarbeidet rutiner i sin saksbehandling med en vurdering av kulturminneverdien i saker som berører SEFRAK-bygninger.

For bygninger eldre enn 1850 er det imidlertid lovfestet (Kulturminnelovens §25) at en slik vurdering må gjøres før bygge- eller rivningssøknad blir godkjent. Fylkeskommunen skal alltid varsles om det gjøres vedtak om rivning eller vesentlig endring på bygninger eldre enn 1850.

I alt er det registrert ca. 515.000 objekt i SEFRAK-registeret. Registreringen ble gjennomført i perioden 1975-1995. SEFRAK-skjemaene oppbevares i fylkeskommunen, men det arbeides for at skjemaene også skal være tilgjengelig på kommunens hjemmeside.

I 2000 startet Riksantikvaren sitt overvåkingsprogram "Gamle hus da og nå". Overvåkingsprogrammet har som mål å kartlegge tapsutviklingen og endringer for SEFRAK-registrerte bygninger og årsaker til dette. 18 kommuner overvåkes over en tidsperiode av fem år. I 2010 begynte det tredje omdrev, slik at de utvalgte kommunene kontrolleres nå for tredje gang.

I Vevelstad kommune ble registreringene gjennomført i perioden 1987 – 1990 med hovedvekt på årene 1988 og 1989. Flere personer var involvert i arbeidet, men Arnt O. Åsvang stod for en god del av registreringene. Totalt ble 211 objekter registrert som kulturminne i Vevelstad kommune den gang. Som en del av kulturminnearbeidet i Vevelstad kommune er det planlagt en kartlegging av dagens situasjon for SEFRAK-objektene. Stedsnavn i listen nedenfor er gjengitt slik de står i registeret. Korrigering av feilaktig stavelse eller bruk av stedsnavn foreslås som en del av handlingsplanen.

Kontakt gjerne kommunen hvis du lurer på om du eier et SEFRAK-objekt.

**Kart som viser
SEFRAK-registrerte bygg
i
Vevelstad kommune**

**Rød trekant: Meldeplikt ved
riving/ombygging.**

Gul trekant: Annen SEFRAK-bygning.

**Grå trekant: Ruin eller fjernet
bygning.**

Kilde: www.miljostatus.no

SEFRAK-registrerte bygg i Vevelstad kommune

SEFRAK.nr	Sted	Dialektform	Kulturminne	Kategori v/reg	Status
1816-0101-001	Havn	Øverstua	Kårstue	gul	
1816-0101-002	Hesstun	Festvika	Våningshus	gul	
1816-0101-003	Hesstun	Øvre Fagertun	Våningshus	gul	
1816-0101-004	Hesstun	Bakken	Våningshus	gul	
1816-0101-005	Hesstun	Tuva	Våningshus	rød	
1816-0101-006	Hesstun	Hestad, Tuva	Fjøsbygning	grå	
1816-0101-007	Hesstun	Hestund, Tuva	Jordkjeller	grå	
1816-0101-008	Hesstun	Hestad Øvre Fagertun (Salamonnaus Tet)	Naust	gul	
1816-0101-009	Hesstun	Heimly/Mattias-stua	Våningshus	gul	
1816-0101-010	Hesstun	Nygården	Våningshus	grå	Revet
1816-0101-011	Hesstun	Nygården	Uthus/Skått	grå	Revet
1816-0101-012	Hesstun	Skolen	Skolehus	gul	
1816-0101-013	Hesstun	Nordstua	Våningshus	gul	
1816-0101-014	Havn	Havn	Naust	gul	Revet
1816-0101-015	Solbakken, Hesstun	Grindtrøen	Våningshus	gul	
1816-0101-016	Hesstun	Skaret	Våningshus	gul	
1816-0101-017	Vågsviken	Vikjæ	Våningshus	gul	
1816-0101-018	Solheim	Solheim (Lysbua)	Sjøhus	gul	
1816-0101-019	Lillegjerde	Lissjæret	Våningshus	grå	Revet
1816-0101-020	Våg	Vågsgården	Våningshus	gul	
1816-0101-021	Våg	Våg	Våningshus	gul	
1816-0101-022	Solvold	Solvold	Våningshus	gul	
1816-0101-023	Hesstun	Mølllostua	Våningshus	grå	Revet
1816-0101-024	Vågsodden	Hellvik	Våningshus	grå	Revet
1816-0101-025	Vågsodden	Hellvik	Brennevinsbu	gul	Flyttet
1816-0101-026	Vågsodden	Hellvik	Fjøs	gul	Revet
1816-0101-027	Vågsodden	Vågsodden	Våningshus	gul	
1816-0102-001	Fjordholmen	Fjordholmen	Våningshus	gul	
1816-0102-002	Fjordholmen	Fjordholmen	Fjøs	gul	
1816-0102-003	Fjordholmen	Fjordholmen	Storbåtnaust	gul	
1816-0102-004	Høyvik	Høyvika	Våningshus	gul	

SEFRAK.nr	Sted	Dialektform	Kulturminne	Kategori v/reg	status
1816-0102-005	Høyvik	Høyvika	Fjøs	grå	
1816-0102-006	Høyvik	Høyvika	Naust	gul	
1816-0102-007	Lauknes	Øverstua	Våningshus	grå	
1816-0102-008	Lauknes	Lauknes	Fjøs	gul	
1816-0102-009	Lauknes	Øverstua	Eldhus	gul	
1816-0102-010	Lauknes	Øverstua	Potetkjeller	gul	
1816-0102-011	Lauknes	Øverstua	Storbåtnaust	gul	
1816-0102-012	Høyholm	«Punn bakken»	Våningshus	rød	
1816-0102-013	Høyholm	Ole Kaspersen-naustet	Storbåtnaust	gul	
1816-0102-014	Torvhaugen	Tårvhåjen	Våningshus	gul	
1816-0102-015	Brøøløs	Innbrekka	Våningshus	gul	
1816-0102-016	Brøøløs	Innbrekka	Stabbur	gul	Flyttet
1816-0102-017	Brøøløs	Brøøløs	Våningshus	gul	
1816-0102-018	Brøøløs	Amundvik	Våningshus	gul	
1816-0102-019	Sør-Høyholm	Gårn (gården)	Våningshus	gul	
1816-0102-020	Sjøhaugen	Nord-Syhåjen	Våningshus	rød	
1816-0102-021	Sjøhaugen	Nord-Syhåjen	Våningshus	gul	
1816-0102-022	Nord-Sjøhaug	Nord-Syhåjen	Jordkjeller	gul	
1816-0102-023	Vangen	Vangen	Våningshus	gul	
1816-0102-024	Øvergården	Øver-gårn	Våningshus	gul	
1816-0102-025	Nyheim	Syhåjen/Litjhåjen	Våningshus	gul	
1816-0102-026	Sjøhaug Midtre	Syhåjen	Våningshus	gul	
1816-0102-027	Haugen	Håjen	Våningshus	rød	
1816-0102-028	Haugnes	Haugneset	Våningshus	gul	
1816-0102-029	Brøøløs	---	Våningshus	gul	
1816-0102-030	Ravntua	Ravntua	Våningshus	gul	
1816-0102-031	Skredderviken	Ner-Svalvik	Stabbur	gul	Revet
1816-0102-032	Svalvik	Svalvik	Våningshus	gul	

SEFRAK.nr	Sted	Dialektform	Kulturminne	Kategori v/reg	status
1816-0102-033	Lauknes	Lauknes	Våningshus	gul	
1816-0102-034	Nord-Høyholm	Jansen-huset	Våningshus	gul	
1816-0102-035	Andal	Øverstua	Våningshus	rød	
1816-0102-036	Andal	Nerstua	Våningshus	gul	
1816-0103-001	Vistnesdalen	Dalen	Våningshus	rød	
1816-0103-002	Forvik med Remmen	Forvik	Våningshus	gul	
1816-0103-003	Forvik med Remmen	Forvik	Dukkehus	gul	
1816-0103-004	Forvik med Remmen	Forvik	Butikk	gul	
1816-0103-005	Forvik med Remmen	Forvik	Våningshus/overnatting	rød	
1816-0103-006	Forvik med Remmen	Forvik	Bur	rød	
1816-0103-007	Forvik med Remmen	Forvik	Sommerfjøs	grå	
1816-0103-008	Forvik med Remmen	Forvik	Våningshus	gul	
1816-0103-009	Vevelstad Bygdetun	Vollastua	Våningshus	rød	
1816-0103-010	Vevelstad Bygdetun	Mariannastua	Våningshus	gul	
1816-0103-011	Vevelstad Bygdetun	Buret	Stabbur	gul	
1816-0103-012	Vevelstad Bygdetun	P.Orso-fjøset	Fjøs	gul	
1816-0103-013	Vevelstad Bygdetun	Dortheastua	Våningshus/museum	gul	
1816-0103-014	Gjersviken	Gjervika	Våningshus	gul	
1816-0103-015	Remmen under Forvik	Elvebakken	Våningshus	rød	Revet
1816-0103-016	Elvebakken	Elvebakken	Fjøs	gul	Revet
1816-0103-017	Fagerbakken	Fagerbakken	Snekkerstue	gul	
1816-0103-018	Korsvik	Korsvik	Stabbur	grå	
1816-0103-019	Fagerbakken	Fagerbakken	Våningshus	rød	

SEFRAK.nr	Sted	Dialektform	Kulturminne	Kategori v/reg	Status
1816-0103-020	Osodden	Osodden (Anettestua)	Våningsshus	gul	Revet
1816-0103-021	Osodden	Osodden	Uthus	gul	
1816-0103-022	Vevelstad	Vevelstad	Våningsshus	gul	
1816-0103-023	Vevelstad	Vevelstad	Kjellerbu	gul	
1816-0103-024	Vevelstad	Vevelstad	Eldhus	gul	
1816-0103-025	Vevelstad	Vevelstad	Stabbur	gul	
1816-0103-026	Vevelstad	Vevelstad	Fjøs	rød	
1816-0103-027	Slotvik	Slåttvik	Våningsshus	gul	Revet
1816-0103-028	Slotvik	Slåttvik	Våningsshus	rød	Revet
1816-0103-029	Åsen	Åsen	Ungdomshus	gul	Revet
1816-0103-030	Åsen	Åsen	Skolehus	gul	Revet
1816-0103-031	Retiro	Retiro	Fjøs	grå	
1816-0103-032	Retiro	Retiro	Jordkjeller	grå	
1816-0104-001	Moen	Moen	Våningsshus	gul	
1816-0104-002	Moen	Moen	Bur	gul	
1816-0104-003	Moen	Moen	Våningsshus	gul	
1816-0104-004	Moen	Moen	Skjul	gul	
1816-0104-005	Bjørnviken	Bjønnvika	Fjøs (tuft etter fjøs)	gul	
1816-0104-006	Sjøviken	Syvikja	Fjøs	gul	
1816-0104-007	Sjøviken	Syvikja	Våningsshus	grå	
1816-0104-008	Sjøviken	Syvikja	Naust	gul	
1816-0104-009	Sjøviken	Syvikja	Jordkjeller	gul	
1816-0104-010	Båthågjen	Båthåjen	Våningsshus	gul	Revet
1816-0104-011	Båthågjen	Båthåjen	Jordkjeller	gul	
1816-0104-012	Båthågjen	Båthåjen	Fjøs	gul	Revet
1816-0104-013	Granmoen	Granmoen	Våningsshus/feriehus	gul	
1816-0104-014	Fjelly	Elvebakken Kilgården	Våningsshus	gul	
1816-0104-015	Smiberge	(Austerfjordfjøs)	Fjøs	gul	Revet
1816-0104-016	Kilmarken		Fjøsgrunn	grå	
1816-0104-017	Kilmarken		Kåtegrunn	gul	

SEFRAK.nr	Sted	Dialektform	Kulturminne	Kategori v/reg status
1816-0104-018	Gidskå	Jisskå	Våningshus	rød
1816-0104-019	Gidskå	Jisskå	Våningshus	rød
1816-0104-020	Gidskå	Jisskå	Bur	rød
1816-0104-021	Gidskå	Jisskå	Brygge	gul
1816-0104-022	Gidskå	Jisskå	Naust	gul
1816-0104-023	Gidskå	Jisskå	Fjøs	gul
1816-0104-024	Gidskå	Jisskå	Jordkjeller	ukjent
1816-0104-025	Gidskå	Jisskå	Kvernhus	ukjent
1816-0104-026	Gidskå	Jisskå	Hustuft	ukjent
1816-0104-027	Gidskå	Jisskå	Hustuft	ukjent
1816-0104-028	Almosen	Almosen/Skar	Tufter	grå
1816-0104-029	Almosen	Almosen/Skar	Tufter	grå
1816-0104-030	Almosen	Almosen/Skar	Ruin etter jordkjeller	grå
1816-0104-031	Almosen	Almosen/Skar	Våningshus	rød
1816-0104-032	Bråten, Kilen	Bråten	Våningshus	gul
1816-0104-033	Øra	Øra	Våningshus	gul
1816-0104-034	Øra	Øra	Eldhus	gul
1816-0104-035	Fredheim	Fredheim	Våningshus	gul
1816-0104-036	Fredheim	Fredheim (Olgastua)	Våningshus	gul
1816-0104-037	Gjøten	Gjøten	Våningshus	gul
1816-0104-038	Gjøten	Gjøten	Stabbur	gul
1816-0104-039	Øvre-Stokka	Øvre-Stokka	Våningshus	gul
1816-0104-040	Øvre-Stokka	Øvre-Stokka	Stabbur	rød
1816-0104-041	Myra	Myra	Våningshus	gul
1816-0105-001	Bønnåen	Bønå	Våningshus	gul
1816-0105-002	Bønnåen	Bønå	Fjøs	gul
1816-0105-003	Bønnåen	Bønå	Bur	gul
1816-0105-004	Bønnåen	Bønå	Eldhus	gul
1816-0105-005	Bønnåen	Bønå	Jordkjeller	gul
1816-0105-006	Bønnåen	Bønå	Naust	gul
1816-0105-007	Bønnåen	Bønå	Kverhus og smie	grå

SEFRAK.nr	Sted	Dialektform	Kulturminne	Kategori v/reg	status
1816-0105-008	Bønnåen	Bønå	Sagbruk	gul	
1816-0105-009	Bønnåen	Bønå	Sommerfjøs	rød	
1816-0105-010	Bønåsætra	Bønåsætra	Gjeterbu	gul	
1816-0105-011	Bønådalen	Skogsstua	Jaktbu	gul	
1816-0105-012	Aursletta	Austvand/Aursletto	Våningshus	gul	
1816-0105-013	Aursletta	Austvand/Aursletto	Brygge	gul	
1816-0105-014	Aursletta	Austvand/Aursletto	Skolehus	ukjent	
1816-0105-015	Buviken	Buvika	Våningshus	gul	
1816-0105-016	Buviken	Buvika	Fjøs	gul	
1816-0105-017	Buviken	Buvika	Uthus	gul	
1816-0105-018	Volden	Vollen	Våningshus	gul	
1816-0105-019	Sommarsetvika	Sommarsetvika	Rester etter våningshus	grå	
1816-0105-020	Sommarsetvika	Sommarsetvika	Rester etter fjøs	grå	
1816-0105-021	Sommarsetvika	Sommarsetvika	Jordkjeller	ukjent	
1816-0105-022	Granneset	Granneset	Sagstue	grå	
1816-0105-023	Granneset	Granneset	Sagbruk	grå	
1816-0105-024	Ausa/Ausen	Ausa/Ausen/Nerstua	Våningshus	gul	
1816-0105-025	Ausa/Ausen	Ausa/Ausen	Fjøs	grå	
1816-0105-026	Ausa/Ausen	Ausa/Ausen	Jordkjeller	gul	
1816-0105-027	Ausen	Ausa/Nilsenhuset	Våningshus	gul	
1816-0105-028	Ausen	Ausa/Nilsenhuset	Fjøs	grå	
1816-0105-029	Ausen	Ausa	Skolehus	gul	
1816-0105-030	Nygård	Mortenshågjen	Våningshus	gul	
1816-0105-031	Nygård	Mortenshågjen	Fjøs	grå	
1816-0105-032	Haugen	Haugen	Uthus	gul	
1816-0105-033	Haugen	Haugen	Våningshus	gul	
1816-0105-034	Sørkvalvågen	Sørkvalvågen	Våningshus	gul	
1816-0105-035	Sørkvalvågen	Sørkvalvågen	Fjøs	gul	
1816-0105-036	Kvalvågen	Nordkvalvågen	Våningshus	rød	
1816-0105-037	Kvalvågen	Nordkvalvågen	Fjøs	rød	
1816-0105-038	Kvalvågen	Nordkvalvågen	Jordkjeller	rød	
1816-0105-039	Kvalvågen	Nordkvalvågen	Brønn	rød	

SEFRAK.nr	Sted	Dialektform	Kulturminne	Kategori v/reg	status
1816-0105-040	Austlien	Auslia	Våningshus	rød	Revet
1816-0105-041	Austlien	Auslia	Vinterfjøs	gul	
1816-0105-042	Austlien	Auslia	Uthus	gul	
1816-0105-043	Austlien	Auslia	Skåt	gul	
1816-0105-044	Austlien	Auslia	Do	gul	
1816-0105-045	Austlien	Auslia	Potetkjeller	grå	
1816-0105-046	Austlien	Auslia	Sommerfjøs	gul	
1816-0105-047	Austlien	Auslia	Brønn	rød	
1816-0105-048	Åsen gård	Åsen	Våningshus	gul	
1816-0105-049	Åsen gård	Åsen	Stabbur	gul	
1816-0105-050	Åsen gård	Åsen	Skåt	rød	
1816-0105-051	Åsen gård	Åsen	Fjøs	gul	
1816-0105-052	Ytterstrand	Ytterstrand	Våningshus	grå	
1816-0105-053	Tverrlandet	Tverrlandet	Våningshus	ukjent	
1816-0106-001	Østerfjorden	Austerfjorden	Våningshus	grå	
1816-0106-002	Østerfjorden	Austerfjorden	Fjøs	gul	
1816-0106-003	Østerfjorden	Austerfjorden	Uthus	gul	
1816-0106-004	Sæteren	Sætra	Fjøs	ukjent	
1816-0106-005	Sæteren	Sætra	Våningshus	grå	
1816-0106-006	Saga	Saga	Våningshus	grå	
1816-0106-007	Saga	Saga	Jordkjeller	grå	
1816-0106-008	Saga	Saga	Sag	grå	
1816-0106-009	Sæteren	Sætra	Våningshus	gul	
1816-0106-010	Sæteren	Indre Sætra	Fjøs	grå	
1816-0106-011	Sandan	Sandan	Våningshus	gul	
1816-0106-012	Sandan	Sandan	Fjøs	gul	
1816-0106-013	Lakselv	Lakselv	Våningshus	gul	
1816-0106-014	Lakselv	Lakselv	Fjøs	gul	
1816-0106-015	Lakselv	Lakselv	Jordkjeller	ukjent	
1816-0106-016	Lakselv	Lakselv	Eldhus	grå	

SEFRAK.nr	Sted	Dialektform	Kulturminne	Kategori v/reg status
1816-0106-017	Lakselv	Lakselv	Kvernhus/rester etter	grå
1816-0106-018	Lakselv	Lakselv	Laksefeller	ukjent
1816-0106-019	Sørengvollen	Sørengvollen	Løe	gul
1816-0106-020	Lakselv	Lakselv	Skogstue	gul
1816-0106-021	Lakselv	Lakselv	Løe	grå
1816-0106-022	Båtvika	Båtvika	Steinbru	ukjent

*Bakgrunnsbildet for SEFRAK- registrerte bygg i kommunen viser et utsnitt av Vevelstad Bygdetun. Vevelstad Historielag eier museumsanlegget bestående av ti historiske bygninger, gjenstandssamling på godt over 3 000 objekter og en fotografisamling.
Foto Torhild Haugann*

Arkeologiske kulturminner i Vevelstad kommune

Den formelle betegnelsen på kulturminner fra vår eldste fortid, tidligere kalt fornminner, er *automatisk fredede arkeologiske kulturminner*. Spor etter fortiden finnes i form av blant annet gravhauger, gravrøyser, fangstinnretninger, rester etter boplasser og bergkunst. En del av denne type kulturminner er synlig, mens andre igjen ligger under markoverflaten. Videre er det mange kulturminner som ennå ikke er avdekket. Disse sporene fra tidligere tider er grunnleggende i vår forståelse av fortiden, og er derfor underlagt et spesielt sterkt vern gjennom kulturminneloven. Alle kulturminner fra forhistorisk tid og middelalder (eldre enn 1537) er automatisk fredet (kulturminneloven §§ 3 og 4).

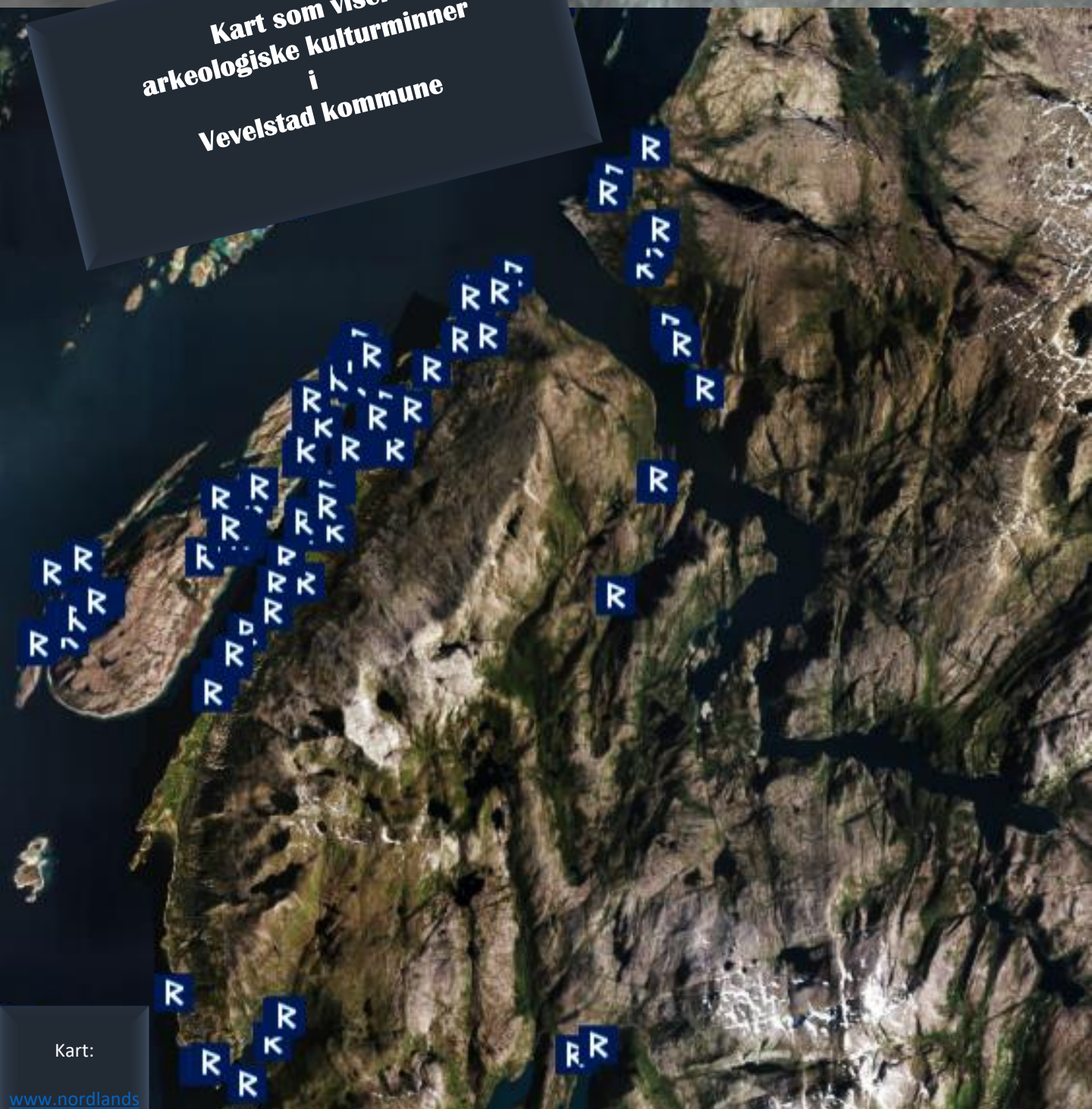
Vår forhistorie er inndelt i ulike tidsperioder. Navn på tidsperiodene referer i hovedsak til materialbruken i den enkelte epoken. Periodeinndelingen bør ikke ukritisk overføres direkte fra region til region, da det er nyanser i varighet av disse tidsepokene fra område til område. Steinalder er grovt sett avgrenset til tidsrommet fra slutten av siste istid og frem til 1800 fvt. Som navnet tilsier var stein et viktig redskapsmateriale, i tillegg til tre, bein, skinn og horn. Med introduksjonen av redskaper og praktgjenstander i bronse får man en ny tidsperiode: bronsealderen, som varte fra 1800 fvt. til 500 fvt. Her i Nord-Norge fremstår imidlertid perioden som relativt funnfattig hva bronse angår. Det har derfor vært debattert hvorvidt man i det hele tatt kan snakke om bronsealder som en faktisk periode i Nord-Norge eller ikke. Sydligere deler av Norge har derimot en klarere definert bronsealder. Fra omkring år 500 fvt. brukes det jern i Norge. Introduksjonen av jern markerer innledningen på en ny periode: jernalderen. Slaget på Stiklestad der Olav den Hellige (Olav Haraldsson) dør i 1030 evt. markerer periodens slutt. Etter jernalder kommer middelalderen. Den kronologiske avgrensningen av middelalderen er knyttet til kristendommen, hvor kristningen av landet markerer periodens begynnelse, mens den lutherske reformasjonen i 1536 markerer slutten. I løpet av middelalder får man flere typer kilder, og de skriftlige kildene blir viktigere. Fra middelalderen av er det derfor stor grad av overlapping mellom arkeologi- og historiefagene.

I forbindelse med Økonomisk Kartverk ble det i 1980 foretatt registreringer av arkeologiske kulturminner i Vevelstad kommune. Birgitta Wiik stod for innberetningen «Funn og fornminner i Nordland (Søndre del) 5» i Vevelstad. For den interesserte leser er dette en publikasjon som gir god informasjon om arkeologiske kulturminner i kommunen.

Nedenfor presenteres arkeologiske kulturminner i Vevelstad kommune hentet fra Riksantikvarens database *Askeladden*. anbefalte lenker: Riksantikvarens publikumskart <http://riksantikvaren.maps.arcgis.com> og Kulturminnesøk www.kulturminnesok.no

**Kart som viser
arkeologiske kulturminner
i
Vevelstad kommune**

Kart:

www.nordlandsatlas.no

Over: Nordre del av Vågsodden. Gravfelt fra bronsealder – jernalder bestående av seks gravrøyser.
Under: Vevelstadlandet (vis-à-vis sykehjemmet). Gravfelt fra bronsealder - jernalder
Foto Torhild Haugann

Helleristningsfelt, Vistnesdalen, sannsynligvis fra tiden rundt 4000 år f.Kr. På 1990-tallet gjennomførte Nordland fylkeskommune et formidlings- og tilretteleggingsprosjekt av kulturminner – *Fotefar mot nord*. Fotefar er en veiviser til 10 000 år med historie i Nord-Norge, og i Vevelstad kan publikum oppleve et godt tilrettelagt helleristningsfelt. Les meir på: www.fotefar.no Foto Torhild Haugann

Arkeologiske kulturminner i Vevelstad kommune

KulturminneID	Art (Lok)	Gårdsnavn	Kategori (Lok)
7168	Bosetning-aktivitetsområde	VISTHUS	Arkeologisk minne
7169	Funnsted	VEVELSTAD	Arkeologisk minne
7170	Funnsted	VISTNES	Arkeologisk minne
7171	Røysfelt	BRØDLØS	Arkeologisk minne
7172	Gravfelt	BRØDLØS	Arkeologisk minne
7174	Røysfelt	HØYVIK	Arkeologisk minne
7189	Gravminne	VAAG	Arkeologisk minne
7190	Gravfelt	HESTUN	Arkeologisk minne
7191	Gravminne	HESTUN	Arkeologisk minne
7192	Gravminne	VAAG	Arkeologisk minne
7194	Gravfelt	VAAG	Arkeologisk minne
16571	Bosetning-aktivitetsområde	STOKKA ØVRE	Arkeologisk minne
16572	Bosetning-aktivitetsområde	FORVIK M/REMMEN	Arkeologisk minne
16573	Gravminne	FORVIK M/REMMEN	Arkeologisk minne
16574	Funnsted	VEVELSTAD	Arkeologisk minne
16575	Gravfelt	HØYHOLMEN NORDRE	Arkeologisk minne
16576	Gravminne	VEVELSTAD	Arkeologisk minne
16577	Funnsted	VEVELSTAD	Arkeologisk minne
16578	Bosetning-aktivitetsområde	HAVN	Arkeologisk minne
16579	Bosetning-aktivitetsområde	HAVN	Arkeologisk minne
16580	Røysfelt	HAVN	Arkeologisk minne
16581	Bosetning-aktivitetsområde	HØYVIK	Arkeologisk minne
16604	Funnsted	HAVN	Arkeologisk minne
16607	Gravminne	HESTUN	Arkeologisk minne
16608	Gravminne	VAAG	Arkeologisk minne
16609	Røysfelt	VAAG	Arkeologisk minne
16610	Gravminne	VAAG	Arkeologisk minne
16611	Gravfelt	VAAG	Arkeologisk minne
16614	Bosetning-aktivitetsområde	VAAG	Arkeologisk minne
26234	Bosetning-aktivitetsområde	KILEN YTRE	Arkeologisk minne
26235	Funnsted	STOKKA ØVRE	Arkeologisk minne
26238	Funnsted	VEVELSTAD	Arkeologisk minne
26239	Bosetning-aktivitetsområde	VEVELSTAD	Arkeologisk minne
26240	Bosetning-aktivitetsområde	HØYVIK	Arkeologisk minne
26264	Gravfelt	VAAG	Arkeologisk minne

KulturminneID	Art (Lok)	Gårdsnavn	Kategori (Lok)
26265	Gravfelt	VAAG	Arkeologisk minne
26266	Røysfelt	HESTUN	Arkeologisk minne
26267	Bosetning-aktivitetsområde	HESTUN	Arkeologisk minne
26268	Gravminne	VAAG	Arkeologisk minne
26269	Funnsted	VAAG	Arkeologisk minne
36154	Bautasteinslokaltet	LANDKILEN	Arkeologisk minne
36155	Bosetning-aktivitetsområde	VEVELSTAD	Arkeologisk minne
36156	Gravminne	FORVIK M/REMMEN	Arkeologisk minne
36157	Funnsted	VISTNESDALEN	Arkeologisk minne
36158	Bergkunst	VISTNESDALEN	Arkeologisk minne
36159	Funnsted	VISTNES	Arkeologisk minne
36160	Gravfelt	BRØDLØS	Arkeologisk minne
36161	Bosetning-aktivitetsområde	VEVELSTAD	Arkeologisk minne
36162	Funnsted	VEVELSTAD	Arkeologisk minne
36163	Bosetning-aktivitetsområde	HAVN	Arkeologisk minne
36164	Bosetning-aktivitetsområde	ANDALEN	Arkeologisk minne
36181	Gravminne	HESTUN	Arkeologisk minne
36182	Røysfelt	HAVN	Arkeologisk minne
36184	Røysfelt	HESTUN	Arkeologisk minne
36185	Båtstø-anlegg	HESTUN	Arkeologisk minne
36187	Funnsted	VAAG	Arkeologisk minne
46206	Bosetning-aktivitetsområde	VISTHUS	Arkeologisk minne
46207	Kullfremstillingsanlegg	STOKKA ØVRE	Arkeologisk minne
46208	Bosetning-aktivitetsområde	VISTNES	Arkeologisk minne
46209	Gravminne	VEVELSTAD	Arkeologisk minne
46210	Bosetning-aktivitetsområde	KORSVIK	Arkeologisk minne
46211	Gravminne	VISTNES	Arkeologisk minne
46212	Gravfelt	HØYHOLMEN NORDRE	Arkeologisk minne
46213	Gravminne	VEVELSTAD	Arkeologisk minne
46241	Annen arkeologisk lokalitet	HESTUN	Arkeologisk minne
55954	Bosetning-aktivitetsområde	VISTHUS	Arkeologisk minne
55955	Funnsted	STOKKA ØVRE	Arkeologisk minne
55956	Funnsted	VEVELSTAD	Arkeologisk minne
55957	Bosetning-aktivitetsområde	ANDALEN	Arkeologisk minne
55973	Gravminne	VAAG	Arkeologisk minne

KulturminneID	Art (Lok)	Gårdsnavn	Kategori (Lok)
55974	Bautasteinslokalitet	HESTUN	Arkeologisk minne
55975	Gravminne	HESTUN	Arkeologisk minne
55978	Gravminne	VAAG	Arkeologisk minne
55979	Gravfelt	VAAG	Arkeologisk minne
55980	Gravminne	VAAG	Arkeologisk minne
60324	Annen arkeologisk lokalitet	HESTUN	Arkeologisk minne
66789	Bosetning-aktivitetsområde	KILEN YTRE	Arkeologisk minne
66790	Bosetning-aktivitetsområde	VISTHUS	Arkeologisk minne
66791	Funnsted	VISTHUS	Arkeologisk minne
66792	Gravminne	VISTNES	Arkeologisk minne
66793	Bosetning-aktivitetsområde	BRØDLØS	Arkeologisk minne
66794	Steinbrudd	HAVN	Arkeologisk minne
66795	Handelsplass	HAVN	Arkeologisk minne
66796	Avkreftet kulturminne	HAVN	Arkeologisk minne
66797	Gravminne	ANDALEN	Arkeologisk minne
66821	Bautasteinslokalitet	HESTUN	Arkeologisk minne
66824	Gravminne	VAAG	Arkeologisk minne
73412	Gravfelt	VISTHUS	Arkeologisk minne
73413	Fangstlokalitet	VISTHUS	Arkeologisk minne
73414	Bosetning-aktivitetsområde	VISTHUS	Arkeologisk minne
73415	Gravfelt	VEVELSTAD	Arkeologisk minne
73416	Gravfelt	HØYHOLMEN NORDRE	Arkeologisk minne
73417	Gravminne	HØYHOLMEN NORDRE	Arkeologisk minne
73418	Funnsted	BRØDLØS	Arkeologisk minne
73419	Runer/innskrifter	HAVN	Arkeologisk minne
73420	Tradisjonslokalitet	HAVN	Arkeologisk minne
73421	Røysfelt	HAVN	Arkeologisk minne
73624	Gravminne	HØYHOLMEN NORDRE	Arkeologisk minne
85826	Kirkested	VEVELSTAD	Kirkested

KulturminneID	Art (Lok)	Gårdsnavn	Kategori (Lok)
90445	Skipsfunn	VÅGSODDEN	Arkeologisk minne
90453	Skipsfunn	VEVELSTAD	Arkeologisk minne
101843	Bergkunst	VEVELSTAD	Arkeologisk minne
101845	Bergkunst	VEVELSTAD	Arkeologisk minne
125735	Kullfremstillingsanlegg	Stokka	Arkeologisk minne
125736	Kullfremstillingsanlegg	Stokka	Arkeologisk minne
125737	Kullfremstillingsanlegg	Stokka	Arkeologisk minne
143874	Bosetning-aktivitetsområde	Vistnesdalen	Arkeologisk minne
147281	Gravfelt	Andal	Arkeologisk minne
148733	Bosetning-aktivitetsområde	VEVELSTAD	Arkeologisk minne
148734	Bosetning-aktivitetsområde	Forvik	Arkeologisk minne
171201	Bosetning-aktivitetsområde	Forvik	Arkeologisk minne
216527	Funnsted	VEVELSTAD	Arkeologisk minne

Bakgrunnsfoto på sidene for arkeologiske kulturminner viser helleristningsfeltet, Vistnesdalen. Foto Håkon Alfred Winje III

Del 4 – handlingsplan

	Tiltak	År	Kostnad/ finansiering	Ansvar og samarbeidspartnere	Kommentarer
1	Befaring og registrering av samtlige fortøyningsbolter. Tekst, bilde og digital kartfesting.	2018-2019	NFKs kulturmidler. Ulike stiftelser.	Komité for oppvekst og kultur. Vevelstad Historielag. Ulike grendelag. Nordland fylkeskommune. Vevelstad Frivilligsentral.	Registreringen bør være digital. Søke samarbeid med Kystverkets kulturminneforvaltningen for å sikre faglig god informasjon.
2	Restaureringsprosjekt for kommunens maritime kulturminner. Prioritering av fortøyningsbolter. Fotodokumentasjon - før og etter restaurering.	2018-2019	Kommunal kulturmidler. NFKs kulturmidler. Ulike stiftelser.	Komité for oppvekst og kultur, Vevelstad Historielag, og ulike grendelag. Nordland fylkeskommune. Vevelstad Frivilligsentral.	Istandsette et utvalg av kommunens mange fortøyningsbolter. Bør nedsettes en arbeidsgruppe med deltakere fra samtlige av kommunens grender
3	Befaring og registrering av samiske kulturminner.	Hele perioden	NFKs kulturmidler. Ulike stiftelser. Sametinget.	Lomsdal-Visten nasjonalpark, Sametinget, Komité for oppvekst og kultur. Vevelstad historielag. Nordland fylkeskommune. Vevelstad Frivilligsentral.	
4	Registrering av samiske stedsnavn. Intervju av eldre personer som kan knytte stedsnavn til hendelser og aktivitet.	Hele perioden	Kommunal kulturmidler. NFKs kulturmidler. Ulike stiftelser. Sametinget.	Lomsdal-Visten nasjonalpark. Sametinget. Komité for oppvekst og kultur. Vevelstad historielag. Nordland fylkeskommune. Vevelstad Frivilligsentral. Ulike grendelag.	
5	Formidling av kulturminner til barn og unge	Hele perioden	DKS-midler	Komité for oppvekst og kultur. Vevelstad skole. Vevelstad historielag. Lomsdal-Visten nasjonalpark. Vevelstad Frivilligsentral.	Prosjekt i samarbeid med Den kulturelle skolesekken/skolen/ barnehagen. Kan være et årlig innslag i løpet av Kulturminnedagene.
6	Utarbeidelse av digital kulturminnebok for beboere på Vevelstad sykehjem	Hele perioden	DKS NFKs kulturmidler. Ulike stiftelser.	Vevelstad historielag. Lomsdal-Visten nasjonalpark. Vevelstad Frivilligsentral. Råd for eldre og personer med funksjonsnedsettelse. Ulike grendelag.	Eldre kan bidra med egne bilder, historier som styrker kulturminnearbeidet i kommunen. Arbeidet kan resultere i en digital kulturminnebok som vises på storskjerm på sykehjemmet

Del 4 – handlingsplan

Tiltak		År	Kostnad/ finansiering	Ansvar og samarbeidspartnere	Kommentarer
7	Utarbeide tilskuddsordninger	2018	Innarbeides i budsjett	Komité for oppvekst og kultur.	Målet er å styrke samarbeidet med velvillige eier av kulturminner og/eller grunneiere som ønsker å bidra gjennom bruk av areal til kommunens kulturminnearbeid.
8	Opprette en kommunal utmerkelse for vel utført restaureringsarbeid	2018		Komité for oppvekst og kultur.	Gjennom en utmerkelse styrkes forhåpentligvis status for kulturminnearbeidet i kommunen. Det er viktig å verdsette samarbeidet med positive kulturminneiere.
9	Prosjekt «F�r og nå» for SEFRAK-bygg	Hele perioden	Midler RA. Kulturmidler NFK.	Plan- og ressusetaten.	Gjennom dokumentasjon av SEFRAK-bygg f�r kommunen innsikt i egen bevissthet rundt kulturminner.
10	Opprydding i SEFRAK-register	2018-2019		Plan- og ressusetaten. Komité for oppvekst og kultur.	Det er, i enkelte tilfeller, betydelig endring for bygg. En gjennomgang av status ved registrering i 1987, og tilstand i dag vil kunne gi endret kategori (rød/gul/grå) for flere bygg.
11	Tilgjengeliggjøre kulturminner som reiselivsprodukt	Hele perioden	NFK	Lomsdal-Visten nasjonalpark. Sametinget. Vevelstad historielag. Nordland fylkeskommune. Vevelstad Frivilligsentral. Helgeland Reiseliv. Kystriksveien. Helgeland Museum avd. Vevelstad.	Vevelstad kommune har bidratt økonomisk til www.visitvevelstad.no . Websiden har bl.a. kategori for «Opplevelser». Ved å legge inn ulike kulturminner tilgjengeliggjør man kunnskap og kulturminnearbeidet styrker reiselivsnæringen i kommunen.
12	Skilting	Hele perioden	NFK	Lomsdal-Visten nasjonalpark. Sametinget. Vevelstad historielag. Nordland fylkeskommune. Vevelstad Frivilligsentral. Statens vegvesen. Ulike grendelag.	Utarbeide informasjonsskilt ved utvalgte kulturminner. Bør prioritere kulturminner som ikke er for krevende å besøke eksempelvis ikke for langt fra veier eller stier.

Del 4 – handlingsplan

	Tiltak	År	Kostnad/ finansiering	Ansvar og samarbeidspartnere	Kommentarer
13	Innleggelse av nyregistrerte, verneverdige kulturminner i Askeladden	Hele perioden		Riksantikvaren. Nordland fylkeskommune. Vevelstad historielag samt ekstern innleid konsulent. Vevelstad Frivilligsentral.	Personer som skal utføre arbeidet må kurses.
14	Arrangere foredrag om utvalgte emner inkludert i planen. Prioritere samiske og maritime kulturminner samt kommunens bergverkshistorie	Hele perioden		Nordland fylkeskommune. Vevelstad historielag. Lomsdal-Visten Nasjonalpark. Kystverket/Kystmusea. Vevelstad Folkebibliotek. Ulike grendelag.	
15	Arrangere kunnskapsvandringar	Hele perioden		Fylkesarkeolog og fylkesgeolog. Andre relevante foredragsholdere. Vevelstad Frivilligsentral. Ulike grendelag.	
16	Vandringar og foredrag i og med Trollfjell Geopark	Hele perioden		Trollfjell Geopark. Ulike grende- og ungdomslag. Vevelstad Frivilligsentral. Ulike grendelag.	
17	Gjennomgang av kulturminner – utvelgelse av eventuelle verneverdige objekter/miljøer.	Hele perioden		Vevelstad historielag, ekstern innleid konsulent, Komité for oppvekst og kultur og grunneiere.	
18	Utarbeide kulturminnebrochure med utgangspunkt i kulturminneplan	Hele perioden	Sametinget. NFK.	Vevelstad historielag samt ekstern innleid konsulent. Komité for oppvekst og kultur.	Kulturminneplanen i form av en brochure vil tilgjengeliggjøre kommunens kulturminnearbeid. Et godt verktøy for å synliggjøre, og styrke, kunnskapen om felles kulturarv.

Litteraturliste

Beetz, P. *Etude geologique et geophysique de la region de Langkilen*. Norges Geologiske Undersøkelse. Bergarkivet, rapport nr. 763. Mo i Rana, 1933.

Berg, Anki og Gustafson, Iréne (red.) *Kulturarv i gammelskog*. Skogsstyrelsen, 2013.

Berglund, Birgitta. Runebommer, noaider og misjonærer. *Spor – nytt fra fortiden*, nr. 1, 2004

Direktøren for Fyr- og Mærkevæsenet. *Fortegnelse over Mærker paa den norske Kyst 1878-92*. Kristiania, 1878

Langfeldt, Jan G. *De gamle fortøyningsfestene i Ny-Hellesund og fortøyningsmetodenes historie*. Kristiansand, 2008.

Mandt, Gro og Løddøen, Trond. *Bergkunst. Helleristninger i Noreg*. Det Norske Samlaget, 2004

Norges Geologiske Undersøkelse. *Malmdatabasen: Forekomstområde 1816-003*.

Nordland fylkeskommune. *Kulturminner på Sør-Helgeland*. Akademika Forlag, 2011

Oftedahl, Chr. Note on a molybdenite-dolomite bearing pegmatite in Velfjord, Nordland, Norway. Årbok 1966. Norges Geologiske Undersøkelse.

Olsen, Odd P. (red). *Vevelstad i 100*. Prinno Rønnes, 2016

Sigmod, Ellen M.M; Brygni, Inge; Jorde, Knut. *Norsk geologisk ordbok*. Akademia Forlag, 2013.

Strand, Inge (red). *Ferdaveger: Vandringer i Nordland*. Forlaget Press, 2001

Walderhaug, Eva S. *Bergkunstplan for Nordland*. (Nordland fylkekommune, Kultur- og miljøavdelingen, kulturminner i Nordland). Akademika Forlag, 2013.

Åsvang, Arnt O. *Vevelstad I: Til kommunens 50 års jubileum 1966*. [Forvik]: A.O. Åsvang, 1966

Åsvang, Arnt O. *Vevelstad II*. [Forvik]: A.O. Åsvang, 1968

Åsvang, Arnt O. *Vevelstad III*. [Forvik]: A.O. Åsvang, 1974

Åsvang, Arnt O. *Vevelstad – hva skjedde i 1983?* [Forvik]: A.O. Åsvang, 1984

Åsvang, Arnt O. *Vevelstad – hva skjedde i 1984?* [Forvik]: A.O. Åsvang, 1985

Åsvang, Arnt O. *Vevelstad – hva skjedde 1992?* Åsvangs Småbokforlag, 1993

Åsvang, Arnt O. *Vevelstad – hva skjedde i 1996?* Åsvang Småbokforlag, 1997

Åsvang, Arnt O. *Vevelstad – hva skjedde i 1997?* Åsvang Småbokforlag, 1998

Åsvang, Arnt O. *Vevelstad – hva skjedde i 1999?* Åsvang Småbokforlag, 2001

Åsvang, Arnt O. *Auslifolket: Fortellingen om de siste fjellgårdsfolk på Helgeland*. Rønnes Trykk, Mosjøen

Åsvang, Arnt O. *En reise i tid: handelsstedet Forvik 200 år: 1792-1992*. Åsvang Småbokforlag, 1992

Hentet fra URL

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1978-06-09-50>

www.skogoglandskap.no/slideshows/kulturminne_mai_2009/slideshow_view/6#6

www.riksantikvaren.no/Tema/Arkeologiske-kulturminner

www.riksantikvaren.no/Veiledning/SEFRAK-registeret

www.miljostatus.no/kart/?lang=no&extent=307022|7073761|347219|7099149&layers=51:100;&basemap=KART&opacity=70&saturation=100

www.nordlandsatlas.no